

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1919.

Första kammaren.

Nr 22.

Onsdagen den 2 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 27 och den 28 nästlidne mars.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att borgmästaren *Knut von Geijer* på grund av akut luftrörskatarr är under närmaste tiden oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet, intygas härmed.

Stockholm den 1 april 1919.

Erik Tengstrand,

leg. läkare.

Att redaktör *Gust. Gustafsson*, Norrköping, som denna dag blivit av mig undersökt, på grund av influensa befunnits vara i behov av någon tids fullständig vila från arbete intygas.

Stockholm den 1 april 1919.

S. E. Krikortz,

legitimerad läkare.

Anmäldes och bordlades första lagutskottets utlåtande nr 17. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande ändring i 2 kap. 3 § kyrkolagen.

Företogs val av tio ledamöter i första särskilda utskottet, till vars behandling hänvisats Kungl. Maj:ts proposition nr 358. Därvid avlämnades 113 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »förenade gruppen» och upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr *Trygger,*

» *Hellberg,*

» *Swartz,*

» *Holmquist,*

» *Ericsson, Ollas,*

» *Olsson, Olof,*

» *Hammarström,*

Första kammarens protokoll 1919. Nr 22.

herr *Clason*,
» *Alexanderson*,
» *Dahl*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Anställdes val av tio ledamöter i andra särskilda utskottet, till vars behandling hänvisats Kungl. Maj:ts propositioner nr 247, 333, 339 och 364. Därvid avlämnades 86 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckning »förenade gruppen» och alla utom 6 upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr *Nilsson, Johan*,
» *Hult*,
» *Ericson, Hans*,
» *von Koch*,
» *Forssman*,
» *Persson, Nils*,
friherre *Langenskiöld*,
herr *von Sydow*,
» *Söderberg*,
» *Jesperon*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Företogs val av åtta suppleanter i riksdagens första särskilda utskott. Därvid avlämnades 44 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckning »förenade gruppen» och alla upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr *Ekman, Karl Johan*,
» *von Zweigbergk*,
» *Rogberg*,
» *Pålsson*,
» *Boberg*,
» *Klefbeck*,
» *Rooth*,
» *Gustafsson, Gustaf*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

Anställdes val av tio suppleanter i riksdagens andra särskilda utskott. Därvid avlämnades 43 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckning »förenade gruppen» och alla upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr *Stålberg*,
» *Ingeström*,
» *Gustafsson, K. J. A.*,
» *Rosén*,

herr *Tham*,
 » *Lindley*,
 » *Nyberg*,
 » *Johansson, Johan Anton*,
 » *Ödlund*,
 » *Schmidt*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

Avgåvos följande motioner:

nr 205, av herr *Lindley*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om arbetstiden å svenska fartyg;

nr 206, av herr *Ekman, Carl Gustaf*, och herr *Kvarnzelius*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskäligen hyresstegring m. m.; samt

nr 207, av herr *Lindhagen*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet herr *von Essens* motion nr 175, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 106 angående vissa egnahemsväsendet berörande frågor.

Vid föredragning av andra lagutskottets memorial nr 17, i anledning av remiss dels från riksdagens båda kamrar av Kungl. Maj:ts proposition nr 143, med förslag till lag om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse, och Kungl. Maj:ts proposition, nr 156, med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 3 § strafflagen, dels från första kammaren av en i anledning av förstnämnda proposition väckt motion, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran jordbruksutskottets utlåtanden nr 37—42 och första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 7.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen.

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.*

I detta utlåtande hade utskottet hemställt, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, nr 101, måtte såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga följande:

Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.

(Forts.)

Förslag

till

ändrad lydelse av §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse:)

§ 60.

När ärende skall slutligen avgöras, böra därtill hörande handlingar uppläsas, så framt någon kammarens ledamot sådant äskar. Ej må något mål, däri överläggning ägt rum, till slutligt avgörande företagas förr än kammaren på talmannens hemställen förklarar överläggningen slutad; börande därefter proposition framställas. Kan fråga bliva föremål för bifall eller avslag, bör talmans första proposition lyda på bifall. Om denna besvaras med nej, och anmärkningar i saken blivit under överläggningen gjorda, bör den följande propositionen i enlighet med dem uppställas. Innefattar ett förslag flera delar, som ej lämpligen kunna i ett sammanhang avgöras, bör särskild proposition å vardera delen framställas i enahanda ordning, som nu är föreskriven. — Proposition skall alltid endast med ja eller nej besvaras, och talmannen tillkännagive sin uppfattning av det svar, som lämnats, varvid skall bero, så vida ej votering begäres, vilken då ej må vägras; en var i övrigt obetaget att låta sin särskilda mening i protokollet antecknas. Ingen må försöka att beslutet genom ny överläggning uppriva. — Då voterats skall, bör voteringsproposition jämte tydlig kontraposition genast författas, justeras och anslås, samt omröstningen strax därefter verkställas;

(Föreslagen lydelse:)

§ 60.

1. När ärende skall slutligen avgöras, böra därtill hörande handlingar uppläsas, så framt någon kammarens ledamot sådant äskar. Ej må något mål, däri överläggning ägt rum, till slutligt avgörande företagas, förr än kammaren på talmannens hemställen förklarar överläggningen slutad.

2. Därefter bör, utom i de fall mom. 3 upptager, proposition framställas i den ordning, här nedan i detta mom. stadgas. Kan fråga bliva föremål för bifall eller avslag, bör talmans första proposition lyda på bifall. Om denna besvaras med nej, och anmärkningar i saken blivit under överläggningen gjorda, bör den följande propositionen i enlighet med dem uppställas. Innefattar ett förslag flera delar, som ej lämpligen kunna i ett sammanhang avgöras, bör särskild proposition å vardera delen framställas i enahanda ordning, som nu är föreskriven. — Proposition skall alltid endast med ja eller nej besvaras, och talmannen tillkännagive sin uppfattning av det svar, som lämnats, varvid skall bero, så vida ej votering begäres, vilken då ej må vägras; en var i övrigt obetaget att låta sin särskilda mening i protokollet antecknas. Ingen må försöka att beslutet genom ny överläggning uppriva. — Då voterats skall, bör voteringsproposition jämte tydlig

(Nuvarande lydelse:)

men ej må proposition göras, om votering skall äga rum, ej heller någon omröstning därom tillåtas.

Omröstning skall alltid ske med tryckta och omärkta, enkla, slutna och hoprullade sedlar, och bör, till undvikande av lika röstetal för ja och nej, i mål, där blott enkel pluralitet erfordras, talmannen vid varje omröstning före sedlarnas uppräknning en bland dem uttaga och genast förseglad avlägga. Om vid sammanräknandet av de övriga sedlarna rösterna befinnas lika delade, skall den förseglade sedeln öppnas och avgöra beslutet. Är pluralitet redan vunnin, bör den avlagda sedeln ouppbruten genast förstöras.

(Föreslagen lydelse:)

kontraproposition genast författas, justeras och anslås, samt omröstningen strax därefter verkställas: men ej må proposition göras, om votering skall äga rum, ej heller någon omröstning därom tillåtas. Omröstningen skall ske öppet och efter namnupprop. Befinnes de avgivna rösterna lika delade, nedlägga talmannen i en därtill avsedd rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika till storlek och utseende, tryckta och omärkta samt var för sig slutna och hoprullade, och avgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en av kammarens ledamöter på anmodan av talmannen upp-tager ur rösturnan.

3. Fråga, varom i första punkten av 110 § regeringsformen eller i 32 § 2 mom. eller i tredje punkten av 52 § i denna riksdagsordning förmäles, skall alltid avgöras genom votering. I ty fall gälle angående voteringsproposition jämte kontraproposition vad i nästföregående mom. sägs: och bör, sedan nämnda propositioner anslagits, omröstning genast äga rum. Sådan omröstning skall alltid ske med tryckta och omärkta, enkla, slutna och hoprullade sedlar, och bör, till undvikande av lika röstetal för ja och nej, i mål, där blott enkel pluralitet erfordras, talmannen vid varje omröstning före sedlarnas uppräknning en bland dem uttaga och genast förseglad avlägga. Om vid sammanräknandet av de övriga sedlarna rösterna befinnas lika delade, skall den förseglade sedeln öppnas och avgöra beslutet. Är pluralitet redan vunnin, bör den avlagda sedeln ouppbruten genast förstöras.

Om öppen omröstnings införande i riksdagen
(Forts.)

Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.

(Forts.)

(Nuvarande lydelse:)

§ 65.

När, i fråga om statsutgifter eller beviljning, eller om reglementariska föreskrifter för riksbanken, dess inkomster och utgifter, eller om ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken, eller om riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, inkomster och utgifter, kamrarna fatta stridiga beslut, som ej uppå vederbörligt utskotts förslag varda sammanjämkade, skola bägge kamrarna var för sig rösta om de olika beslut, vari vardera förut stannat; kommande den mening, som därvid erhåller de flesta ledamöters av båda kamrarna sammanräknade röster, att gälla såsom riksdagens beslut. För att vid sådan omröstning förekomma lika antal röster, skall i andra kammaren avläggas och förseglas en sedel, vilken, i händelse de övriga sammanräknade rösterna utfalla lika, öppnas och avgör frågan. Är pluralitet redan vunnit, bör den avlagda sedeln uppbruten genast förstöras.

§ 75.

Vid alla val iakttages, att namnsedlarna, så framt de skola bliva gällande, böra vara enkla, slutna, hoprullade, omärkta och fria såväl från all tvetydighet i anseende till personernas namn som från oriktighet i anseende till deras antal; dock skall i fråga om val till utskott gälla, vad uti den i 37 § 5 mom. omförmälda stadga finnes föreskrivet. Mellan personer, som vid val undfått lika antal röster, skiljes genom lottning, när så erfordras.

(Föreslagen lydelse:)

§ 65.

När, i fråga om statsutgifter — — gälla såsom riksdagens beslut. *Om vid sammanräkningen av de avgivna rösterna dessa befinnas lika delade, nedlägga andra kammarens talman i en därtill avsedd rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika till storlek och utseende, tryckta och omärkta samt var för sig slutna och hoprullade, och avgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en av andra kammarens ledamöter på anmodan av talmannen upptager ur rösturnan.*

§ 75.

Allu val skola ske med slutna sedlar, och iakttages därvid, att namnsedlarna, såframt de skola bliva gällande, böra vara enkla, hoprullade, omärkta — — — lottning, när så erfordras.

Reservation hade avgivits av herrar *Clason, Bellinder, K. J. Ek-*

man, von Mentzer, Hulting, Schyller, Magnusson i Tumhult och Henriksson, vilka ansett, att Kungl. Maj:ts proposition bort av utskottet avstyrkas.

Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.

(Forts.)

Herr Claason: Jag vet icke, om Kungl. Maj:ts nuvarande regering i avseende å grundlagsändringar följer den gamla måttstocken, att de skola vara högst nödiga och nyttiga. Vore det så, förmodar jag, att riksdagen måhända skulle sluppit åtskilliga av de lagar, med vilka vi för närvarande överhopas. I varje fall kan jag för min del icke finna, att detta förslag är vare sig nödigt eller nyttigt och detta än mindre i den synnerliga grad grundlagen föreskriver. Jag tänker härvid naturligtvis på dess gagnelighet för *riksdagsarbetet*, den enda synpunkt som vid behandling av grundlagsfrågor får komma i betraktande. Jag ser då saken både med hänsyn till vad man egentligen vill ha fram genom avgörandena i riksdagen och med hänsyn till sättet för frågors behandling.

Det som man vill ha fram, har grundlagen själv uttryckt, då den säger, att »riksdagsmännen kunna i utövningen av sin befattning icke bindas av andra föreskrifter än rikets grundlagar». Denna bestämmelse har som bekant kommit till med full avsikt; och vad den uttalar är, att det *icke* är någon föreskrift av valmännen, *icke* något imperativt mandat, *icke* heller partiledares dekret, — att det icke är något av allt detta som riksdagsmannen skall följa, utan uteslutande sin egen övertygelse om vad i föreliggande fråga gagnar det allmänna, han skall följa »sitt eget samvetes bud» för att använda ett i den Kungl. propositionen förekommande uttryck. Vore det annorlunda, skulle ju riksdagsmännen i själva verket nedsjunka till marionetter för valmännen, valmakarna eller partiledningen, och representantskapet med därtill hörande överläggning skulle vara ganska onödigt; det behöfves ju bara, att ett par tre partiledare sammanträdde för att avgöra frågorna.

Målet, avgörandet uteslutande på grund av egen övertygelse främjas emellertid enligt min uppfattning bättre genom slutna votering. Jag skall gärna medgiva, att det finnes en mängd fall, då det kan vara fullkomligt likgiltigt, vilket omröstningssätt som användes, och att det finnes en hel del riksdagsmän, för vilka detta alltid är likgiltigt. Men det finnes även andra fall, då så icke är förhållandet, och det är just om sådana fall saken rör sig. Antag att en viktig fråga föreligger till avgörande; antag att vederbörande riksdagsman inför densamma står mycket tveksam — det är icke något ont i detta — och antag vidare att kamratskap, partiställning, påtryckningar mana honom att rösta på ett visst sätt, men hans egen övertygelse lutar åt att ett röstande i annan riktning kanske är det rätta. Jag är övertygad om, att han i sådana fall i omröstningsögonblicket har lättare att följa endast sin egen inre övertygelse vid den slutna omröstningen. Således, just i de fall, där själva omröstningssättet kan ha något inflytande, har den slutna omröstningen, enligt min mening, bestämda fördelar genom att starkare främja en röstgivning utan hänsyn till påtryckningar utifrån.

Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.

(Forts.)

Nu vet jag, att man svarar: ja, men det är ju illa detta, ty han kan då kanske rösta annorlunda än valmännen och eventuellt partiledningen vilja. Detta är ju mycket möjligt, och jag medgiver gärna, att det kan vara beklagligt och besvärligt för partiledningen och partipressen, emedan i så fall det kan vara svårt för dem att riktigt få tag i honom före voteringen. Men detta är enligt min övertygelse ett sekundärt intresse, ett intresse av lägre slag än riksintresset; och när man bedömer en grundlagsfråga, har man enligt min uppfattning icke rätt att taga hänsyn till sådana intressen av lägre valör.

För övrigt, hela detta tal om, att valmännen skulle komma att hållas i okunighet om, huru han röstar, tror jag också är ganska litet motiverat. Det är nämligen två alldeles skilda saker det rör sig om. Den ena är, att man kan vara tveksam, huru man skall handla, och vid sin röstgivning i ett visst fall stå i valet och kvalet mellan att till sist endast låta bestämma sig av sin egen uppfattning eller låta sig influeras av hänsyn till utomstående; och den andra är, att *sedan* man verkligen handlat, draga sig för att tala om, huru man handlat. Jag tror, att man kan vara ganska tveksam i förra fallet, men icke ha det ringaste emot att sedan stå för vad man gjort.

Härtill kommer ännu ett skäl, nämligen det för vårt riksdagsskick egendomliga gemensamma voteringsinstitutet, som ju innebär en dubbel behandling av vissa frågor. Meningen med detta gemensamma voteringsinstitut är nämligen den, att frågor skola underkastas förnyad prövning i vissa fall —, ty eljest kunde man helt enkelt låta den första omröstningen vara avgörande och endast sammanräkna röstetalet från båda kamrarna. Man skall således ha både rätt och skyldighet att än en gång pröva sitt votum i frågan, och så sker också faktiskt i ganska många fall. Jag är viss om, att möjligheten av en fullt fri prövning i dessa fall försvåras, om vederbörande skulle känna sig bunden av en förut tillkännagiven uppfattning, och den skulle göra det så mycket mer, som det vid gemensamma voteringar icke finnes någon möjlighet att yttra sig och motivera en måhända förändrad ståndpunkt.

Detta för också in på den andra sidan av saken, nämligen frågan om den öppna eller slutna voterings betydelse för sättet för ärendenas behandling. Enligt min uppfattning skulle den öppna voteringen vara ägnad att ganska väsentligt förlänga debatterna. Den skulle nödvändiggöra för mången att motivera sitt votum, för så vitt nämligen hans röstgivning skiljer sig från partiledningen eller från vad man eljest skulle vänta från honom, eller också hans motiv för röstgivningen skilja sig från den motivering, som av andra i allmänhet avgivits för denna röstning. Men jag tror, att vi ha alldeles tillräckligt långa riksdagsdebatter; och för min del vill jag icke vara med om något, som skulle bidra till att förlänga dem, där inga giltiga skäl därför finnas och inga fördelar därigenom skulle vinnas.

Jag skulle kunnat stanna med dessa principiella anmärkningar, men jag skall dock till sist tillåta mig påpeka, att, så vitt jag förstår, förslaget formella avfattning icke heller är tillfredsställande. Frågan har, såsom herrarna veta och såsom den kungliga propositionen

påpekar, varit före flera gånger förut, men betecknande är, att det förslag, som nu föreligger, icke är lika lydande med det, som förut flera gånger antagits av reformens anhängare; det förslaget har sålunda icke varit riktigt genomtänkt, huru mycket det än rekommenderats av reformens anhängare, och från den synpunkten kan man säga, att första kammaren gjort saken en tjänst genom att avslå de föregående förslagen, sista gången, 1917, med den betydande majoriteten av 71 röster mot 37. Även det nu föreliggande förslaget synes mig icke vara alldeles lycklig. I regeringsförslaget har denna gång observerats, att det finnes fall i vår grundlag, då den öppna omröstningen enligt regeringens egen uppfattning icke skulle vara riktigt tilltalande, nämligen vid vissa omröstningar, där det gäller att uttala ett slags personomdömen: så ifråga om åtal mot riksdagsman, ifråga om behörighet att vara riksdagsman eller icke, och ifråga om varning till riksdagsman för förolämpande uttryck, o. s. v. Jag lämnar nu därhän, huru med regeringsförslagets princip om den öppna omröstningens ofantliga betydelse det kan stå tillsammans att undantaga vissa förhållanden. Men jag accepterar naturligtvis för min del mycket gärna detta erkännande av, att den öppna omröstningen i vissa fall har sina betänkligheter.

Det finns emellertid åtminstone ännu ett fall i grundlagen, där det är fråga om personomdömen, som regeringsförslaget icke har undantagit — så vitt jag förstår endast av förbiseende — och det är i fråga om opinionsnämndens votering om justitieråden enligt § 69 riksdagsordningen. Jag vet nog, att man om den saken svarar, att det därvidlag icke är fråga om omröstning i kamrarna, utan om en votering genom en nämnd, och att man därför skulle kunna underlåta att beröra även den saken i lagförslaget. Jag tror dock icke, att det skälet är tillfredsställande. Det finns andra paragrafer än § 69 i riksdagsordningen, som också röra valsättet inom nämnder och utskott, men där stå uttalanden i dessa paragrafer, som visa, att omröstningen där kan eller skall vara sluten. Så länge den allmänna regeln i riksdagsordningen var, att omröstning skulle vara sluten, behövde det icke utsättas i § 69. Nu faller den regeln bort, och då förefaller det mig, att konsekvensen borde fordra, att man satte in den bestämmelsen, att även personomröstningen enligt § 69 skall ske med slutna sedlar.

En annan punkt, där jag åtminstone vill ifrågasätta, om ordalydelsen är fullt tillfredsställande, är den som föreskriver, hur det skall gå till, när det uppstår lika röstetal. Där om heter det nu, att talmannen då skall nedlägga i en därtill avsedd rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika till storlek och utseende, tryckta och omärkta samt var för sig slutna och hoprullade o. s. v. Jag skulle vara benägen att påstå, att det knappast är möjligt att rulla två sedlar alldeles lika, så att icke den som ser på — och i detta fall skall man ju se på, att det här blir en ja-sedel och en nej-sedel — kan skilja dem åt. Skall då talmannen rulla ihop dessa sedlar i ett bås, eller skall den lycklige lottdragaren stå i ett bås, medan talmannen rullar ihop sedlarna? Vill man vara fullt

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.*

(Forts.)

Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.

(Forts.)

säker, förefaller det mig, att man skulle stipulera, att det skall vara två alldeles lika kulor.

Slutligen förstår jag icke, huru reformens anhängare från sin ståndpunkt kunna vara tillfredsställda med en formulering av paragrafen, som tvingar dem att rösta vare sig *ja* eller *nej* eller ock försvinna från omröstningen. Ty när det står i förslaget, att proposition skall med *ja* eller *nej* besvaras, och när grundlagen skall tolkas efter sin ordalydelse, tror jag icke, att det är möjligt att rösta på annat sätt, såsom det är möjligt och tillåtet i främmande författningar. Men det är naturligtvis en sak närmast för reformens anhängare att bedöma. Men när, som jag påpekat, erfarenheten visat, att de hittills framlagda förslagen vunnit på att icke antagas utan avslås, undrar jag, om icke detta också kan gälla beträffande det nu framlagda förslaget, och således även för reformens anhängare det kunde vara skäl att än en gång se på frågan. I varje fall ber jag att från min ståndpunkt få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Wallenberg: Herr talman, mina herrar! Det är nu många år, snart en mansålder, sedan jag efter min faders, A. O. Wallenberg diktamen skrev en motion med förslag till öppen omröstning i riksdagen. Enligt min mening kommer den frågan liksom så många andra förslag, som A. O. Wallenberg väckte, förr eller senare till sin rätt. Vad mig själv beträffar, kommer jag att i anslutning till vad jag yttrade vid urtima riksdagen förlidet år rösta för konstitutionsutskottets förslag. Jag har aldrig funnit, att det förorsakat någon olägenhet i de församlingar, där den öppna omröstningen tillämpas; tvärtom. den har enligt mitt bregrepp befordrat ärlighet, och i politiken är detta enligt min åsikt icke endast önskligt utan även av behovet högeligen påkallat.

Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag.

Herr Hellberg: Herr talman! Det är något i viss mån tilltalande med detta dödsförakt, varmed högern i konstitutionsutskottet mangrant slutit upp omkring den hemliga omröstningen. I femtio år, vid tjugo riksdagar har denna fråga varit före och alltid fallit på högerns motstånd. Nu är den uppe vid den tjugoförsta riksdagen, och alla människor veta, utom dem som möjligtvis roar sig med att spekulera i det paradoxala, att den i alla fall kommer att bliva antagen såsom vilande under denna treårsperiod. Men ändå, med en konsekvens, som är i sitt slag beundransvärd, står högern orubbligt fast vid sin gamla ståndpunkt.

Denna konsekvens synes mig så mycket mer anmärkningsvärd, som man ändå vid en oväldig prövning, måste säga sig, att de skäl, som anförts från motståndssidan, äro synnerligen svaga. Den slutna omröstningen är ju en gammal kvarleva från storhetstiden, och det har på sin tid ansetts nödvändigt, att representanterna skyddades från påtryckning från konungamakten. Jag kan ju inte veta, om den synpunkten kan spela någon roll på högernsida — jag är icke invigd i herrarnas förhållanden — visst är, att för oss på vänstersidan det

förefaller rent otänkbart, att något sådant skulle kunna inverka nu för tiden.

Det är väl alldeles uppenbart, att den hemliga omröstningen är en ren anomaly i hela vårt representationsväsen. Kandidaterna uppsättas ju numera inom alla partier offentligt — den offentliga kandidaturen är ju numer accepterad av alla partier — kandidaten tillkännagiver sin ståndpunkt i olika frågor och blir på den grunden vald — där är således full och hel öppenhet. När sedan de valda kommit hit till riksdagen, vet man, att om de insätts i utskotten, deras skyldighet är att klart och öppet tillkännagiva sin ståndpunkt, vare sig de gå med majoriteten eller reservera sig. Och den som inte precis känner sig uppfordrad att tala i frågan, men ändå tycker sig böra tillkännagiva, på vilken sida han står, kan åtminstone i andra kamraren enligt gammal praxis, för att icke onödigtvis förlänga debatten, instämma med en talare, som uttryckt ungefär vad han själv skulle velat säga. När kammaren slutligen går till beslut, vet man, att talmannens proposition i första skedet skall besvaras öppet med *ja* eller *nej* av respektive kammarledamöter. Där kan sålunda var och en, som är intresserad, se och höra, hur en representant röstar. Det är alltjämt öppet och ingen har något att anmärka häremot. Först i allra sista skedet upphör plötsligt offentligheten, och man övergår till hemlighetsfullheten.

Vad kan det då finnas för motiv för detta plötsliga avbrott i något, som annars konsekvent genomförts?

Ja, den föregående talaren har sagt, att hans väsentliga och principiella skäl är det, att den enskilde representantens självständighet skall skyddas, så att han oförhindrad och utan påtryckning kan rösta, som hans samvete bjuder honom. Det är ju, som denne talare anmärkte, naturligtvis endast ett relativt litet antal frågor, beträffande vilka någon allvarlig påtryckning kan förekomma. De flesta frågor äro inte några sådana kardinalfrågor, där det kan bli tal om samvetsnöd. Men, framhöll utskottets vice ordförande, om i en viktigare fråga en riksdagsman står tveksam, kan det vid öppen omröstning hända, att han för partiets skull icke vågar följa sitt samvetes bud. Ja, naturligtvis kan det hända. Men där gjorde den ärade talaren en psykologisk distinktion, som — jag måste erkänna det — för mig och jag tror för de flesta är alldeles för fin. Han sade, att när vederbörande skyddar sig med den hemliga omröstningen, så beräknar han inte, att hans votum blir hemligt mera än i det moment, då han röstar. Han är fullt beredd på att sedan offentligen svara för sin röstning. — Jag får säga, att den, som vet med sig, att huru han än röstar, så blir resultatet ändå bekant efteråt, han må väl i all rimlighets namn, såvitt jag förstår, kunna rösta öppet med detsamma lika bra som att han ger tillkänna hur han röstat efteråt. Men jag kan överhuvudtaget omöjligen tänka mig annat än att en person, som verkligen vill bevara sin självständighet, för vilken det är en samvetssak att i en viss fråga rösta i överensstämmelse med sin övertygelse, inte lika väl gör det inför offentligheten, som när han röstar med en sluten sedel. Däremot skulle jag kunna tänka

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen*
(Forts.)

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.*

(Forts.)

mig, att om en person, som har andra motiv, så beskaffade, att han önskar, att hans omröstning icke skall bli bekant, han kan vara tacksam att ha den hemliga omröstningen att krypa bakom. Är det ett rent och ädelt motiv, som bestämmer honom att göra så eller så och är han en karaktär, så vågar han stå för sin röstning. Men är han en, som driver skumraskmanövrer, av personliga hänsyn i en viss fråga röstar på det ena eller andra sättet och icke vill, att det skall bli bekant, då tror jag mycket väl att han är glad åt att ha den hemliga omröstningen kvar.

Vad åstadkommer då den hemliga omröstningen? Antag, att det är en fråga, där det verkligen gäller något, en fråga där valmännen vilja hava besked om sin representants röstning. Hur mena de herrar som vilja försvara den hemliga omröstningen att representanten skall förfara i ett sådant fall? Bör han inför sina valmän förklara: Jag har röstat så och så! — fastän han röstat på ett helt annat sätt? Han kan åtminstone göra det. Den hemliga röstningen möjliggör lögn och bedrägeri mellan representanterna och valmännen. För att skydda sig mot sådant, bör man taga bort den. Jag skulle i tankarna vilja gå omkring i kammaren och fråga varje representant, en för en: Känner du verkligen, att du har behov av den hemliga omröstningen? Vill du i något fall hava den till skydd för din mening? — Jag undrar, hur många av eder som skulle svara ja på den frågan? Jag är övertygad om, att ni allesamman känna att det där är någonting, som man icke vill begagna sig av. Man vill inte som hederlig karl krypa bakom sådant skydd. Men, om, såsom jag sålunda antager, alla för sin personliga del inte behöva den hemliga omröstningen, då är det underligt, att den skall behövas för andras del, vilka äro så beskaffade, att de inte skulle våga öppet rösta på det sätt, deras samveten bjuda dem. Jag tror, att det är en mycket svag ställning man intager, när man på det sättet ger ett direkt skydd åt hållningslösheten och skumraskmanövrer. Jag tror, att detta är ett fall där det visar sig, att om man använder ett dåligt medel för att vinna ett gott mål, blir följden den, att man icke främjar det goda målet, utan befrämjar ett dåligt mål med det dåliga medlet.

Den föregående ärade talaren uppehöll sig särskilt vid frågan om de gemensamma voteringarna och ansåg, att den öppna omröstningen där särskilt skulle vara hinderlig för en eventuell övergång från en ståndpunkt till en annan, om en representant kände sig manad till en sådan övergång, vilken det skulle vara desto svårare som det vore omöjligt att motivera förändringen. Jag tror ändå, att detta är bra överflödigt bekymmer. De allra flesta frågor bliva icke föremål för någon sådan utomordentlig uppmärksamhet, att det förekommer namnuppräknung, angivande huru den enskilde har röstat i det eller det fallet. Och om det så skulle vara att en fråga möjligen blir så uppmärksammat, att en övergång från en ståndpunkt till en annan kan behöva motiveras, då må det väl inte under nuvarande förhållanden finnas någon som helst svårighet för en representant, som eventuellt blir interPELLERAD, att förklara, varför

han röstat på det sättet. Det är ju ock mycket mer tilltalande än Om öppen omröstnings införande i riksdagen. (Forts.)

Vidare ansåg herr Clason, att den öppna omröstningen skulle medföra en förlängning av debatterna och nödvändigögra för de olika representanterna att stå upp och motivera, varför de röstat så eller så. Jag tror, att detta också är en alledeles uppkonstruerad fara. I vissa avseenden skulle naturligtvis förhandlingarna i kamrarna förkortas genom den öppna omröstningen: Vi skulle slippa hela den långa marschen omkring talmansstolen, vi skulle slippa den tidsödande uppräknigen av sedlarna vid de många voteringarna, och det vore en avsevärd tidsvinst. Skulle någon liten förlängning av förhandlingarna uppstå i ett eller annat enstaka sällsynt fall, därför att någon representant ansåge sig behöva motivera sin röstning, tror jag, att tidsvinsten i det förra avseendet skulle fullt uppväga tidsförlusten i det senare.

Utskottets vice ordförande hade också en del detaljanmärkningar mot det framlagda förslaget att framställa. Han menade, att den hemliga omröstning, som enligt detta förslag ändå skulle behållas i vissa fall borde utsträckas även till vissa fall, som icke röra kamrarnas överläggningar, d. v. s. där det gäller omröstning genom en nämnd eller elektor. Det är en sak för sig. Jag tycker, att om den bestämmelsen är påkallad — såvitt jag vet har något behov därav inte framträtt, då någon omröstning i den av honom berörda nämnden väl inte förekommit — kan den ju införas senare. — Samme talade hade vidare stora bekymmer för huru det skulle gestalta sig, när det uppstår *paria vota*. Han menade att det skulle vara omöjligt för talmannen att manövrera de bägge sedlarna, ja och nej-sedeln, så, att man inte skulle kunna se, vilken av dessa som vore *ja* och vilken som vore *nej*. Jag undrar, om icke en talman klarerar den saken ganska lätt, om han lägger in sedlarna här nere vid bordet och sedan till hjälp ropar upp en representant från låt oss säga Västmanlandsbanken för att taga upp en av sedlarna. All erforderlig säkerhet skall därmed tvivelsutan vara åstadkommen.

Herr Clason hade också litet bekymmer för att den, som inte ville rösta, inte skulle kunna avhålla sig därifrån, därför att intet bestämt stadgande härom finnes. Jag har varit inne på den tankegången tidigare, men jag tror inte, att saken i praktiken skulle vålla några svårigheter. Det är ju även nu, när man skall rösta med slutna sedlar så, att var och en skall rösta ja eller nej, vilket inte hindrar, att en och annan röstar med utåtrullade sedlar. Vid namnupprop kan ju den som inte vill rösta helt enkelt tåga stilla eller, om han så vill, gå ut i korridoren — det finns fortfarande inte något oöverkomligt hinder för den, som önskar begagna sig av en sådan utväg.

Jag får uppriktigt säga, att jag tillmäter inte denna frågas utgång denna gång synnerligen stor vikt. Om den gamla majoriteten i denna kammare avslår förslaget, förmodar jag, att frågans utgång ändå är ganska betryggad. Och någon längre tids uppskov tror jag inte behöver förekomma.

Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.

(Forts.)

Jag skall emellertid be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Bellin der: Herr greve och talman, mina herrar! Jag anser, att utskottets vice ordförande framlagt goda skäl för den ståndpunkt, som vi reserverar intagit, då vi icke kunnat dela utskottsmajoritetens mening i denna fråga. Med avseende å dessa skäl, ber jag blott att helt kort få ytterligare understryka dem. Men jag vill med avseende å vad sedan yttrats gentemot dem anföra ett par ord. Herr Wallenberg påstod, att ärligheten skulle befordras hos riksdagsmännen, ifall den öppna omröstningen infördes. Vore jag övertygad därom, skulle jag gärna giva min röst för den öppna voteringen, men jag är icke det. Vad mig själv beträffar, vill jag säga, att jag alltid varit van att stå för mitt ord och tycker icke om att på något sätt dölja min åsikt bakom anonymiteten. Men jag är dock övertygad om, att det slutna omröstningssättet är att föredraga.

Herr Wallenberg sade, att ingen olägenhet i andra länder, där öppen omröstning införts, visat sig, och det må vara sant. Men har det visat sig några olägenheter av, att vi hava haft slutna omröstning? Den har alltid förekommit hos oss och vilar på goda historiska grunder. Vi hava härvidlag icke ansett oss böra följa exemplen ifrån främmande länder, utan vi hava hållit på de historiska traditionerna då dessa visat sig vara nyttiga och för utvecklingen gagneliga.

Den föregående talaren, herr Hellberg, hemställde till kammarmajoriteten här, om det kunde vara skäl att nu i sista stunden hålla på samma åsikt i frågan, som den förfäktat under flera föregående riksdagar. Jag förstår icke denna hans hemställan. Är det så, att kammarmajoriteten under föregående riksdagar har varit övertygad om, att den slutna omröstningen bör bibehållas, vore det väl fegt att, även om den vore övertygad om att det är sista gången den har en avgörande röst i denna fråga, den skulle överge sin övertygelse, därför att ett motsatt beslut av en följande riksdag sannolikt kommer att föreligga. Jag tror ändå icke, att herr Hellberg har en så låg uppskattning av kammarmajoritetens karaktär, att han på allvar gör sådan fråga.

Här har sagts, att självständigheten skulle bättre befordras genom den öppna omröstningen än genom den slutna. Det tror jag icke är fallet. Jag har varit något inne på den frågan förut och jag kan, utan att träda grannlagenheten för nära, nämna, att under diskussionen om denna fråga en gammal, erfaren riksdagsman i andra kammaren har yttrat, att, om det öppna omröstningssättet då hade varit gällande, så skulle varken värnpliktslagen av 1901 hava antagits, ej heller Ofotenbanan hava byggts, ty man hade beräknat, att det i båda dessa frågor fanns 5 å 6 rösters pluralitet emot förslagen. Den slutsats, han drog därav, kan jag finna så mycket mindre riktig, som det väl förhöll sig så, att, om den öppna omröstningen hade varit införd, hade dessa personer, tryckta av partivånget, ansett sig böra rösta emot. Nu röstade de däremot för och följde sin egen personliga övertygelse. Detta påstår jag vittna om mera självständighet än att

man under partitvångets tryck röstar emot en sak, som man auser vara nyttig och nödvändig.

Jag ber, herr vice talman, att liksom utskottets vice ordförande få yrka avslag å utskottets och bifall till reservanternas hemställau.

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen*

(Forts.)

Herr vice t a l m a n n e n: Herr greve och talman, mina her-
rar! Jag tror mig icke kunna framföra några nya skäl för denna re-
form, då frågan redan diskuterats vid så många föregående riksdagar.

Jag vill emellertid säga, att jag blev ganska förvånad och över-
raskad över den reservation, som är fogad till detta utlåtande. Jag
kan ju förstå, att man med konservativt tänkesätt — och jag har även
stor respekt för ett sådant sänkesätt — har mycket svårt att slå in på
nya banor, men efter de medgivanden, som under urtima riksdagen
blivit gjorda ifrån högern i konstitutionellt hänseende, trodde jag, att
detta skulle falla såsom en mogen frukt därav och att högern även
skulle gå med på den öppna omröstningen, vilken förefaller mig så
naturlig och så väl överensstämmande med ett politiskt redbart hand-
lingsätt.

Vad själva den öppna omröstningen beträffar, har jag såsom
tjuguårig medlem av Stockholms stadsfullmäktige — och det är ju ett
litet parlament för sig — kunnat så att säga praktisera denna sak.
Jag har aldrig märkt, att det förelegat någon olägenhet av den öppna
omröstningen. Man kan visserligen säga, att Stockholms stadsfull-
mäktige icke är någon institution, något parlament, som har att av-
göra rent politiska frågor, men det kan icke nekas till att under se-
naste åren och med införandet av det proportionella valsättet även
Stockholms stadsfullmäktige har fått en politisk anstrykning. Där
har i alla fall ledningen för de olika politiska grupperna gjort sig
mycket gällande och icke minst för högergruppen. Men jag kan icke
erinra mig något fall, där jag kunnat tro, att någon högermedlem
röstat annat än efter sin övertygelse, och voteringarna hava också
visat, att de icke alltid stått så eniga i frågor, kanske även sådana
av politisk innebörd. Jag kan således icke förstå, vad man kan se
för fara i den öppna omröstningen. I början av sitt anförande gav
herr Clason en mycket mörk skildring av dess verkningar och ansåg
att riksdagsmännen genom dess införande skulle bliva liksom mario-
netter i partiledningens hand. Ja, jag vet icke, varifrån han hämtat
den ingivelsen. Jag har nyss sagt, att jag kunnat följa även det parti.
han representerar, i stadsfullmäktige och jag har aldrig fått det in-
trycket, att man inom detta parti handlat på något sätt såsom mario-
netter. Jag kan icke för min del se annat, än att detta är ett steg, som
borde tagas — ett steg, som herrarna väl äro övertygade om inom
kort också kommer att tagas, och just ur den synpunkten förvånar det
mig, att man ännu i denna stund så envist motsätter sig saken. Att
den medför en tidsbesparing — kanske icke så stor under vanliga vo-
teringar — är väl alldeles klart. Jag förmodar, att själva omröst-
ningen blir lika. Avlämnandet av valsedlar och uppropet av ledamö-
terna, såsom det sker i stadsfullmäktige, tager samma tid, men så
går sammanräkningen på ett betydligt lättare sätt. Då det gäller

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.*

(Forts.)

de gemensamma voteringar, som vi hava i riksdagen, är det ovillkorligen en viss tidsvinst att kunna ordna det på så sätt, som här i den kungl. propositionen föreslagits. Det kan ju även i denna kammare anses hava en viss praktisk betydelse. Jag tror, att justitieministern i sitt anförande till statsrådsprotokollet nämner, att man genom den öppna omröstningen skulle kunna undvika detta instämmande, som är så vanligt i andra kammaren, men som man icke just gärna har velat se i denna kammare. Det händer mycket sällan här, att det blir ett allmänt instämmande, och då är det ju en lättnad för vederbörande representant att icke behöva så att säga stiga upp och vittna i ett anförande med samma skäl, utan han kan genom den öppna omröstningen för vederbörande på en gång fixera sin mening. Att man många gånger kan votera olika i den första voteringen och i den gemensamma, tror jag nog händer. Att jag en och annan gång gjort så, kan jag icke neka till. Det förhåller sig ju så, att, med den stora mängd frågor, som här föreligger, varje enskild riksdagsman icke kan penetrera dem alla. Man måste en eller annan gång gå på en viss auktoritet. Man måste följa en och annan, som man har förtroende till med hänsyn till hans allmänna uppfattning, som i olika frågor plägar överensstämma med ens egen. Då händer det kanske, att man i första voteringen följer en sådan person, som man anser hava auktoritet i frågan, men att man vid närmare prövning av saken kan komma till en annan mening. Jag finner för min del icke något ont i det, utan tycker att det är ganska naturligt.

Huru jag för min del vänder på den här saken, kan jag icke se annat än att det här, enligt min uppfattning, föreligger en sak, som första kammaren borde gå med på. Den är tidsenlig, och enligt min mening lär det icke dröja så rysligt länge, förrän den i alla fall, trots det motstånd, som i dag kan möta, blir genomförd.

Vad själva de formella detaljer angår, vilka herr Clason anmärkte på, har han delvis blivit bemött av herr Hellberg. Den omtalade svårigheten med dessa ja- och nej-sedlar, som herr talmannen skall rulla ihop och vilka sedan skola dragas av en ledamot av kammaren, förefaller mig så enkel att ordna, att den icke behöver väcka betänklighet på något håll.

När jag lägger allt tillsammans med hänsyn till min uppfattning i denna fråga, kan jag icke se annat än att jag bör ställa mig på deras sida, som yrka bifall till utskottets utlåtande.

Herr Lindhagen: Vi ha ju nu här i landet fått i det närmaste vad man gemenligen kallar demokrati, d. v. s. allmän och lika rösträtt. Åtminstone dröjer det icke länge förrän definitivt förslag härom kommer att gå igenom, och då är ju, kan man säga, det föreliggande förslaget om öppen omröstning också ett gammalt demokratiskt krav, som ansluter sig till den förra reformen, för att den skall bliva fullfärdig. Nu är det emellertid så med demokratien, att också den är ett barn av sin tid och i all synnerhet av människonaturen som är lika hos oss alla. Det gör, att »demokratien» lätt hotar att stanna med, att den får sin allmänna rösträtt. Kommer härtill den öpp-

na omröstningen. då är allt fullkomnat. Men i själva verket gå vi endast ett tuffjät framåt. Vår karaktär blir icke ett spår förbättrad vare sig genom den allmänna rösträtten eller den öppna omröstningen.

Jag har begärt ordet, för att säga, att denna fråga visserligen är ett gammalt demokratiskt krav, men att man också har suggererats för mycket av dess föregivna betydelse. Man har mistat blicken för att denna sak, också den, har två sidor. Jag tänker därför icke yrka avslag, men vill bara säga, att de motsatta ståndpunkter, som här stå emot varandra, bero mera på gamla teoretiska programlinjer än på det verkliga livets fordringar och erfarenheter. Den öppna omröstningen begagnas också till förtryck likaväl som en mängd andra kampmedel i det politiska livet, det kan icke hjälpas. Det blir icke något öppet och ärligt uttryck för en mening endast genom den öppna omröstningen, det vet jag av erfarenhet, och i det avseendet äro partierna överallt varandra lika. Och när demokratien säger, att med den öppna omröstningen går demokratien fram, då svarar jag: jag känner dig, vackra mask.

Nej det är nog på det sättet att varhelst vår karaktärslöshet, som vi icke rå för, kommer fram till makten, begagnar den sig av alla medel, som för tillfället finnas, för att utöva sitt förtryck. Och för att nå det målet hittar man nog på utvägar att kunna använda även den öppna omröstningen. Man använder alla utvägar när man jagar efter makten, man förvandlar andra människor till nollor, och det är partiväsendet, som åstadkommer detta, det är icke partiledarnas fel.

Mauritz Hellberg talade visserligen om, att den öppna omröstningen ursprungligen har tillkommit som ett värn mot kungamakten. Men hur mycket vi än avskaffa denna senare, kommer den igen under andra former, och varje partiväsende blir ett kungadöme i miniatyr. Det rå icke partikungarna för, utan partiväsendets natur är att gå fram efter tvångslinjer mot det mänskliga i livet. Kommer man ock för nära ett mänskligt program, då går partiet sönder. Alltså hela partiväsendet måste hållas ihop, och nollorna måste hava disciplin, annars går det sönder. Alltså måste man ibland använda även den öppna omröstningen för att se till, att icke alltsammans går sönder. Jag har själv upplevat händelser av det mest humoristiska slag, framtvingade av den öppna omröstningen. Vid ett tillfälle satt partiet efter kommando kvar på sin plats under omröstningen. För att få riktigt reda på, vilka som ändock röstade i frågan stod en majoritetsman och antecknade på ett pappär de syndare, som gingo fram och röstade. Dessa senares antal smalt därigenom ihop till ett minimum. Minoriteten hade säkerligen fått dubbelt så många röstande, om man icke arrangerat denna öppna omröstning. Och det var icke fråga om någon avvikelse från partiprogrammet utan tvärt om om rätt att föra talan för detsamma saken gällde. Jag har ock varit med om fall, då man varit tvungen inom ett parti att begära slutna omröstning för att medlemmar skulle våga välja fritt efter sin önskan.

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.*

(Forts.)

Det är verkligen så, att det icke blir större frihet med den öppna omröstningen. När det tryckes på knappen och namnen ropas upp, då är det vissa frågor, som äro neutrala och i vilka man kan rösta hur man vill, men i vissa frågor är det ett par tre personer, de där övertagit ledningen och dirigerat beslutet, som kommendera och hålla räfst. Det skall vara partiets mening, och då får man icke rösta däremot. På det sättet kommer kanske partiröstningen ofta till stånd. Man måste vid samma tillfällen förundra sig över, att mänskligheten är så korkat sammansatt, att vissa grupper i de mest vanliga frågor alltigenom, ha samma mening och rätta sig efter samma snöre. I sådana fall, när man har slutet omröstning, kan man åtminstone få rädda sin själ på något sätt. Därför menar jag, att det är synd om de stackars partislavarna, huru man ställer det för dem. För den skull vill jag bara framhålla, att ärlighet och de karaktärs-egenskaper, som skulle framkallas av detta sätt att rösta, knappast därigenom mer än förut komma till synes i levande livet. Det är en vacker demokratisk teori, men överallt i partilivet är det så, att den, som har erfarenhet som sagt kan svara: jag känner dig, vackra mask.

Nu som vid tidigare tillfällen röstar jag dock för förslaget av det skäl, att det vill befrämja öppenheten under alla förhållanden, med korten på bordet. Men det är ett steg framåt på vägen mot att var och en kan och bör säga vad han tycker. Den hemliga diplomaten, som fortfarande grasserar även här i landet — tyvärr så vitt jag förstår även sedan den nuvarande regeringen kommit, när det gäller sådana saker — den måste bort. På samma sätt skall den hemliga diplomaten inom partiväsendet bort. Det är ett steg framåt mot detta mål, och då är det icke värt att försöka genom hemlig omröstning och dylikt skydda individen från förtryck ovanifrån, utan det är bättre med tiden att slå in på de rätta principerna från den utgångspunkten slå ned detta förtryck och skydda individen däremot även vid den öppna omröstningen.

Ur den synpunkten röstar jag för bifall till konstitutionsutskottets förslag.

Herr Clason: Jag skall be att få giva några repliker till ett par föregående talare. Beträffande herr Hellbergs anförande skall jag först tillåta mig rätta några felaktigheter, som han där gjorde sig skyldig till i fråga om vad som passerat eller icke passerat. Han yttrade bland annat att denna fråga alltid skulle hava strandat på höjrens motsstånd. Ja, saken är den, att förslaget varit före 21 gånger och därvid 15 gånger avsläpits av andra kammaren. Jag förmodar, att det icke var högermajoritet i andra kammaren vid dessa tillfällen.

Herr Hellberg yttrade också, nu liksom då frågan sist var före, att den hemliga omröstningen skulle hava kommit till i Sverige på grund av fruktan för konungamakten. Då framförde han det i antagandets form, men nu kom han med ett mera kategoriskt påstående. Jag tror intetdera är riktigt. Om han hade läst igenom den kungl.

propositionen skulle han funnit, att den slutna omröstningen förekom redan i 1626 års riddarhusordning och denna kom visserligen icke till utan samråd med konungamakten.

Herr Hellberg var slutligen inne på frågan om opinionsnämnden och menade att förslaget ordalydelse i fråga om denna var betydelselös därför att den icke fungerade. Den har dock fungerat varje treårsperiod, och varje gång skall omröstning äga rum. Det vore därför önskligt, att det stode uttryckt i riksdagsordningen, att detta skall ske med slutna sedlar. Det rör emellertid blott en detaljfråga.

Vad principfrågan angår, ville herr Hellberg göra gällande, att jag skulle hava gjort en psykologisk distinktion, som var orimlig, då jag sade, att det kunde hända, att man tvekade i själva voteringsögonblicket, men att man sedan, då man väl hade handlat, icke hade något emot att öppet framträda med en redogörelse för huru man handlat. Jag tror icke, att den distinktionen är så oriktig; men därmed må vara hur som helst; herr Hellberg har varken försökt eller lyckats bevisa, att det öppna omröstningssättet lika väl som det slutna tryggar självständigheten i själva det avgörande omröstningsögonblicket. Vad herr Lindhagen senast anført, tror jag innehöll ganska många bevis för att så faktiskt icke skulle bli förhållandet.

Herr Hellberg sökte också göra gällande, att den slutna omröstningen endast skulle främja vissa personliga skumraskmanövrer; man ville dölja dylika bakom den slutna voteringsedel. Vad vet herr Hellberg därom? Hur kan han göra ett försök att på det viset gå in på den enskildes motiv i omröstningsögonblicket? Det är endast ett påstående ifrån hans sida, absolut icke något annat.

Så har man även denna gång liksom förut velat draga fram den där mannen, som skulle rösta på ett sätt men sedan förnekade, att han röstat på det sättet. Jag har aldrig träffat på den mannen. Han måtte icke vara att finna ibland de politici, som jag plägar umgås med.

Herr vice talmannen var inne på ett argument, som jag hört åtskilliga gånger, nämligen att i vissa andra församlingar den öppna omröstningen användes och att det gått mycket bra, exempelvis i stadsfullmäktige. Men jag tror, att han får erkänna — och han erkände i själva verket det själv —, att förhållandena icke där äro alldeles enahanda som i riksdagen. Där äro icke de politiska partimotsättningarna framträdande på samma sätt som här. Det ligger ett helt annat moment av rent kommunal saklighet bakom överläggningar och beslut därstädes. Jag tror således icke, att man får draga några slutsatser av detta, och jag tror icke heller, att man skulle hava rätt att säga, att om i dessa församlingar den slutna omröstningen varit införd, man icke skulle varit tillfreds därmed, utan ansett sig hava anledning övergå till öppen omröstning.

Herr vice talmannen ville också göra gällande, att det var egenomligt, att då man vid urtima riksdagen varit med om vissa åtgärder, man nu icke ville giva sin anslutning till detta förslag. Men denna sak var ju icke alls före vid urtima riksdagen. Vi, som voro

Om öppen omröstnings införande i riksdagen.

(Forts.)

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.
(Forts.)*

med där, hava naturligtvis accepterat de bestämmelser och förutsättningar, som vi där lovat att acceptera, men att vi därför skulle i andra frågor, som då icke voro å bane, offra något av vår övertygelse om vad som för riksdagsarbetets främjande är gagneligt eller icke, kan jag icke förstå. Hur kan man komma på den idén, att tänka något sådant! Dessutom skulle jag kunna påpeka ännu en sak, nämligen att man vid urtima tog sig före att införa sluten omröstning i åtskilliga fall, där den icke fanns förut, nämligen i våra primärförsamlingar. Det visar alltså att man anser att den slutna omröstningen har sina bestämda fördelar på vissa håll.

Man har ock velat framhålla, att jag hade uttryckt mig för starkt, då jag talade om att riksdagsmännen skulle under vissa omständigheter kunna nedsjunka till så gott som marionetter. Jag sade icke, att det öppna omröstningssättet skulle medföra detta, men jag påstod, att det blev konsekvensen, om man ställer sig på principen om det imperativa mandat, som, säga vad man säga vill, ligger bakom detta yrkande. Jag kan säga, utan att på något vis yppa något, som icke får yppas, att vid överläggningarna i konstitutionsutskottet, i år visat sig, att förtjusningen över och tron på den öppna omröstningen såsom allena saliggörande moment i den framryckande demokratin, icke var lika stark som vid åtskilliga tillfällen förut. Vad som nu är det bärande kravet var just principen om det imperativa mandatet såsom grundläggande för riksdagsmännens röstning; och då jag alls icke kan godkänna denna princip, har jag ställt mig på avslagsyrkandet.

Beträffande frågan om karaktären blir bättre eller sämre genom den öppna eller den slutna omröstningen tror jag, att frågan om karaktärsutvecklingen ligger helt på sidan av denna fråga. Jag tror, att vad herr Lindhagen yttrade om den saken har ganska starka skäl för sig, och jag vill bestämt göra gällande, att jag snarare tror, att man vänjer sig vid större självständighet, om man har frihet att rösta utan att i omröstningsögonblicket vara utsatt för dessa påtryckningar. Jag kommer då tillbaka till vad herr Hellberg yttrade om att fruktan för påtryckningar från konungadömet — som ju förresten var oriktigt — varit ursprunget till att man infört sluten omröstning i vårt riksdagsskick. Det är ingen, som tror, att konungadömet i våra dagar utövar ett sådant inflytande; men, mina herrar, det finns andra makter, som vilja tränga sig fram till övermakt. Det finns partipåvar, som vilja tränga sig fram, och det är partipåvarna som stå bakom detta yrkande på öppen omröstning. Man vill hava representanterna fullständigt i sin hand för att kunna ställa dem till ansvar, om de icke rösta, som man bestämmer, och det är detta, som jag icke tror under några förhållanden skulle vara gagneligt för det svenska riksdagsskicket. Jag vidhåller mitt avslagsyrkande.

Herr statsrådet Löfgren: Herr greve och talman, mina herrar! I propositionens motivering hava skälen för denna reform så fullständigt angivits, att jag icke anser det nödvändigt att ytter-

ligare närmare utveckla dem. I propositionen hava också upptagits till bemötande de anmärkningar, som gjorts emot detta förslag. Jag kan därför fatta mig kort, då propositionens motivering är så fullständig och dessutom under debatten sagts tillräckligt till bemötande av de gjorda invändningarna. Emellertid skall jag be att på ett par huvudpunkter få ytterligare understryka, att detta förslag icke innebär åtskilligt av vad reformens motståndare vilja däri inlägga.

Den öppna omröstningen innebär, enligt min mening, icke i och för sig på något sätt ett steg fram emot vad man kallar för imperativt mandat. Om en tendens i den riktningen med nuvarande samhällsutveckling kan anses förefinnas, så beror dess fullföljande sannerligen icke på vare sig det öppna eller det slutna omröstningssättet. Man hämtar ju farhågorna för ett imperativt mandat från erfarenheterna under frihetstiden, men jag vill bara erinra om, att just under den tid, som striden om det imperativa mandatet stod som skarpast, var omröstningssättet precis lika slutet som nu.

Nej, i själva verket är motståndet emot den öppna omröstningen ett fullföljande av en strid, som faktiskt redan är utkömpad. Och detta motstånd är inte bara en sista yttring av en strid, som redan är avslutad — det sättes nu in på oriktigt ställe. Vi minnas alla den gamla goda tiden, då partibildningen ännu icke var så utvecklad och på sin höjd gällde en eller ett par frågor. Man röstade till andra kammaren i enmansvalkretsar och till första kammaren voro valen ännu mera partifria än till andra kammaren. Många eller kanske flertalet av riksdagsmännen resonerade på den tiden aldeles så som en mycket framstående riksdagsman, som jag kände i min ungdom: »Jag går aldrig på valmöten; folk vet, att jag är kristen, frihandlare och hederlig karl, och något annat angår dem inte!» Ja, jag vet icke, om denne synnerligen framstående och personligen utomordentligt duktige riksdagsman var för eller emot den öppna omröstningen. Att döma av hans temperament skulle han, såvitt jag tror, varit för densamma. Men ifrån hans utgångspunkt hade det varit fullt konsekvent att fortsätta resonemanget så: »Hur jag *röstar, angår dem icke!*» Men, mina herrar, den tiden är förliden, då någon av oss riksdagsmän kan berömma sig av att icke gå på valmöten. Vi gå dit, och vi utveckla det politiska program, som var och en i sin stad anser vara bäst för samhället, och försöka skaffa röster på detta program, och folket röstar just på det programmet och icke så mycket på oss. Sedan komma de valde hit i riksdagen, där somliga *tala* för det de anse vara riktigt; men icke alla kunna eller vilja alltid tala utan de bara rösta. Då kan man fråga, efter vad som sålunda förekommit: Är det icke fullt naturligt, att ens valmän och folk i allmänhet få veta, *hur* deras representanter rösta och hur de i praktiken förverkliga det program, som de gått in för att utföra? Mer eller mindre »imperativt» — för att återigen använda det ordet — blir icke riksdagsmannens mandat genom användande av det ena eller det andra omröstningssättet, utan det beror på vad riksdagsmannen åtagit sig gentemot sina valmän under valkampanjen. Snarare skulle man kunna säga, att en riksdagsmannakandidat genom den öppna

Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.
(Forts.)

Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.
(Forts.)

omröstningen bör påverkas att icke giva alltför stora löften, än tvärtom. En alltför rundhänt riksdagsmannakandidat, som vet, att han skall svara för sitt ord i form av öppen omröstning, kan snarare antagas bliva mera försiktig, än då han har den slutna omröstningen att krypa bakom. Det nya tillstånd, som nu inträtt, och som man, mer eller mindre medvetet, reagerar emot genom att motsätta sig den öppna omröstningen, kan nu icke rubbas, kan icke förändras genom något palliativ. Detta nya tillstånd är, att hela folket eller åtminstone de flesta av folket hava rätt att deltaga och verkligen deltaga i valen, att folket icke vill rösta i blindo, att det vill veta, vem och vad det röstar på, att det vill hava en viss säkerhet för att den representant, som blir invald i riksdagen, också verkar för det mål, för vilket han blivit där insatt.

Jag vill för min del säga, vad som sagts förut av andra i detta sammanhang, att jag icke anser det vara så särskilt fint och hederligt att svika de löften, som man eventuellt kan hava givit till sina valmän, att man således just i politiken skulle handla på annat sätt än vad som gäller för att vara hederligt i det allmänna livet. Har en riksdagsman kommit till annan mening än han hade, då han uppträdde vid valet, så bör han naturligtvis icke rösta emot sin bestämda uppfattning; han får avgöra med sitt samvete, vilken väg, han bör gå. Men jag vill bara poängtera, att man icke torde kunna lösa denna konflikt så enkelt, som herr Clason tycktes vilja göra. Han tycktes taga för givet, att så snart en riksdagsman röstar mot vad han lovat, enligt den subjektiva övertygelse, som han helt hastigt fått strax före röstningstillfället, så är det ett »riksintresse», som han representerar gentemot »partiintresset». Efter en så enkel formel kan man nog inte avgöra de rent personliga konflikter, som kunna uppkomma för riksdagsmannen i hans ställning till sina valmän. Men, huru som helst så är situationen i detta fall precis densamma vid öppen som vid hemlig omröstning. Skillnaden är däremot den, att, som det heter i propositionen, den öppna omröstningen medför, »att den öppenhet och klarhet, som präglat mandatets tillkomst, fullföljes vid dess utövning». Detta är just kärnan i detta reformförslag. Det är ingalunda så, som herr Lindhagen tyckes tro, att detta förslag skulle göra anspråk på att åstadkomma större medborgerlig frihet. Jag förstår icke, hur herr Lindhagen kunnat komma på den funderingen. Nej, förslaget har tillkommit just av de motiv, som slutligen bestämde herr Lindhagen att avgiva den förklaringen, att han tänkte rösta för förslaget, därför att den öppna omröstningen åstadkommer större klarhet och öppenhet i förhållandet mellan folket och dess valda representanter. Det är det enda grundmotivet och det är också alldeles tillräckligt.

Med vad jag nu sagt har jag särskilt velat understryka vad som är det grundläggande för detta förslag: man vill införa den öppna omröstningen i riksdagens kamrar just emedan vårt samhällsskick är *representativt* och så långt som det är representativt, d. v. s. såvitt riksdagsmannen representerar *andra*, vilkas program han gjort till sitt och gått in för att förverkliga. Om jag gör denna begräns-

ning, har jag icke vederlagt vissa anmärkningar, som framställts emot förslaget av herr Clason. Vi kunna mycket väl resonera om att införa öppen omröstning i riksdagen även i andra ärenden, men själva motiveringen för detta förslag är den, att i sådana ärenden, där representanten utför det mandat, han direkt fått av folket, av valmännen, bör det vara öppen omröstning. De ärenden, som undantagits i propositionen, äro av den beskaffenhet, att man kan betrakta dem som rena inre riksdagsfrågor och icke såsom några programfrågor eller andra ämnen, som direkt beröra allmänhetens och valmännens rätt. Utav den naturen är också den fråga, som herr Clason tycks anse, att förslaget borde hava upptagit under den öppna omröstningen, nämligen val av opin.onsnämnd. Detta är ju en typisk inre fråga, som icke har ett spår att göra med det politiska program, varå riksdagsmannen bundit sig gentemot valmännen.

Om de principiella skälen, enligt min mening synnerligen starkt tala för införandet av öppen omröstning, tror jag också, att det i propositionen anförts starka praktiska skäl för densamma. Jag vill icke längre än vad som skett i propositionen giva mig in på spekulationer öfver, vilket som kan gå fortare, att rösta öppet eller slutet. Denna sida av saken kan jag lämna därhän. Tidsvinsten genom öppen omröstning kan måhända icke bliva så väsentlig, och tidsförlusten skulle, om det mot förmodan skulle bliva någon sådan, icke heller bliva något att tala om. En praktisk synpunkt av större betydelse är den, att den öppna omröstningen givetvis kommer att starkt inskränka riksdagsmännens skyldighet att närvara vid och deltaga i voteringarna. Detta kan vara ett rätt så ömtåligt ämne att röra vid, men jag tror, att det är allmänt vitsordat och därför icke kan anses olämpligt att framhålla, att, som förhållandena på senare tiden utvecklats sig, den vinst, som därigenom kan göras, icke torde böra anses alltför obetydlig.

Till sist vill jag framhålla en enda sak, som man ifrån alla partier klagat öfver och som jag tror att den öppna omröstningen kanske delvis skulle hjälpa till att bota. De proportionella valen inom stora valkretsar hava gjort, att valmännen hava bra litet reda på de personer, som de välja och deras gärning såväl före valet som efter det de börjat utöva sitt riksdagsmannakall. Den öppna omröstningen skulle givetvis åtminstone i viss grad möjliggöra för valmännen att lära känna och följa sina representanter, och därigenom skulle också intresset för det rent personliga momentet i politiken förstärkas. Vad särskilt angår första kammaren, så innebär den nya ordning, som snart kommer att antagas, att valkretsarna bliva ännu större, och följaktligen förefinnes här ett särskilt skäl för att på så sätt ge urväljarna tillfälle att bättre än förut följa riksdagsmännens i första kammaren verksamhet inom riksdagen. Detta förhållande framträder så mycket starkare som även valperioderna hava förlängts, så att valmännen släppa sina representanter bort från sin kontroll för mycket längre tid än förut. Just på den nuvarande tidpunkten är det därför så mycket större skäl att införa den öppna omröstningen.

Om öppen omröstnings införande i riksdagen.
(Forts.)

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.*
(Forts.)

Jag vågar alltså uttala den värdsamma förhoppningen, att första kammaren, som nyligen bidragit till att i synnerligen stor utsträckning lämna folket — ja, man kan praktiskt taget säga folket i sin helhet — möjlighet att bliva representerat genom att deltaga i valen till riksdagen, skall finna det vara en konsekvens av icke alltför kostbart slag att också medge den öppna omröstningen.

Herr Olsson, Olof: Herr talman! Trots allt, som redan sagts i denna fråga, vill jag en liten stund löpa vidare längs de argumenteringslinjer, som tyckas dominera i diskussionen.

De som ivra för den öppna omröstningen förklara, att den ligger i linje med proportionalismen och den offentliga kandidaturen. Mot detta säger man på den andra sidan, att man egentligen inte kan förstå det, därför att det inte finnes något nödvändigt sammanhang mellan det ena och det andra. Jag tror, att man kan ha rätt i detta, ty den öppna omröstningen är naturligtvis riktig alldeles oberoende av om man har proportionalism och offentlig kandidatur eller inte. Men jag tycker, att den, som går med på den offentliga kandidaturen och går med på proportionalismen och kanske rent av i denna ser ett ideal, skall ha mycket lätt för att sympatisera med den öppna omröstningen. Ty det är ju så, att proportionalismen arbetar med partier, och partierna arbeta med program, att man kan ha rätt i detta, ty den öppna omröstningen är naturligtvis riktig alldeles oberoende av om man har proportionalism och offentlig kandidatur eller inte. Men jag tycker, att den, som går med på den offentliga kandidaturen och går med på proportionalismen och kanske rent av i denna ser ett ideal, skall ha mycket lätt för att sympatisera med den öppna omröstningen. Ty det är ju så, att proportionalismen arbetar med partier, och partierna arbeta med program, bör väl vara angelägen om att också offentligen få dokumentera denna bekännelse. Jag vet mycket väl, att man när proportionalismen lancerades i vårt land, sysselsatte sig mycket — diskussionsvis — med något som kallades den fria gruppen. Men vart har den tagit vägen i praktiken? Den tyckes alldeles ha försvunnit! Kanske det är någon här i kammaren, som händelsevis sitter på den?

Men man går vidare i texten på den motsatta sidan och säger, att om den öppna omröstningen ligger i linje med proportionalismen, så finnes det en annan sak, som också ligger i samma linje, som är mycket farligare och som alldeles ofelbart kommer, och det är det imperativa mandatet.

Till detta kan först och främst sägas, att det imperativa mandatet tydligen alldeles kommit av sig i alla de länder, där öppen omröstning redan finnes, ty det finns inte där. Och för det andra kan man fråga: Argumenterar man inte här med en sak, som man inte riktigt gjort klar för sig? Ty det imperativa mandat, som exempelvis herr Clason skrämmer med, vad innebar det egentligen? Jo, det innebar, att valmannen skulle kunna befalla sina representanter att i den eller den frågan rösta på det eller det sättet, och därest dessa representanter inte lydde, så skulle man ha rätt att återkalla fullmakterna. Det är väl ingen här i kammaren som tror, att den anordningen skulle komma alldeles som ett brev på posten, därest vi i dag beslöte den öppna omröstningen. Men för det tredje: Det imperativa mandatet ha vi redan, fastän i en annan form, och vi komma alltid att ha det, så länge vi ha partier med politiska program, och så länge vi ha hederligt folk i det här landet. Ty har en person bli-

vit vald på ett politiskt program, så komma hans valmän att kräva, att han skall hålla detta program, och sviker han det, komma valmännen att kräva, att han skall gå. Går en riksdagsman under sådana omständigheter, då tycka vi, att det är en bra karl. Går han inte — ja, då tycka vi någonting till den grad oparlamentariskt, herr talman, att jag tror, att man med fördel endast kan yttra sig därom man och man emellan.

Men allt detta om proportionalism och imperativt mandat är tämligen urvärtas ting. Frågans egentliga kärna ligger på ett helt annat håll. Och egentligen skulle man kunna göra denna fråga till ett politiskt paradnummer, ty den ger ju förträffliga anledningar till små moraliska betraktelser över nästan, i synnerhet om nästan uppträder som partiledning, partipåve eller dyligt, som vi redan i dag hört litet om. Det är ju samvetet, det här gäller. Vi måste ha den slutna omröstningen för att vi skola kunna följa vårt samvetes bud. När jag säger »vi», så medger jag, att det bara är en retorisk vändning, ty såsom herr Hellberg i dag påpekat, finns det ingen här bland oss, som behöver den slutna omröstningen, utan det är några åtminstone för mig fullkomligt okända herrar någonstans, som behöva den. Det kan ju hända, att sådana inte finnas och att vår omtanke således är alldeles onödig, men jag går i alla fall ut ifrån, att sådana finnas. Det är då uppenbart, att samvetet inte alltid kräver slutna omröstning, ty det skulle nästan förutsätta, att vi röstade emot samvetet, närhelst vi rösta öppet, utan det är endast i vissa speciella fall, exempelvis när man kommit i konflikt med partiprogrammet. Det är då till en början märkvärdigt, att samvetet blir så där livaktigt först när det gäller votering, att det inte kunnat röra på sig litet tidigare, t. ex. vid den offentliga kandidaturen. Men detta är kanske en bagatell. Jag frågar emellertid: Är man nu alldeles säker bakom den slutna voteringen? Antag exempelvis, att en person blir tillfrågad om hur han har röstat. Säger han då som sant och riktigt är, ja, då har han ju ingen nytta eller glädje av den slutna voteringen. Vill han vinna någonting, måste han låtsa, som om han röstat på ett helt annat sätt, än han verkligen röstat, d. v. s. han måste gå fram med lögn och bedrägeri, som herr Hellberg sade. Det är på det sättet man räddar sin själ, herr Lindhagen! Men om han är alldeles säker att kunna dölja sig bakom den slutna röstsedeln, vad är det då han vill vinna? Den vackra samvetsfriden kan det rätt gärna inte vara, ty den har man väl, om man röstar öppet eller slutet, bara man följer sin övertygelse. Såvida det inte för riksdagsmän skulle finnas en alldeles speciell slags samvetsfrid — om jag så får säga en samvetsfrid i smyg. Utan han vill väl vinna någonting annat; han vill väl bli riksdagsman på nytt eller något annat lika vackert och ädelt. Jag tror, att det är onödigt att utveckla den synpunkten vidare, men jag måste i korthet säga, att jag tycker, att den sortens folk äro mycket litet respektabla.

Nu frågar man — jag tror det var herr Clason, som frågade det i sitt sista anförande: Nå, men blir en sådan man bättre genom den öppna omröstningen? Nej, det tror jag inte. Jag tror inte, att den

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.*
(Forts.)

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.
(Forts.)*

öppna omröstningen är någon slags friskgymnastik för svaga karaktärer. Sådan man är vid 40 års ålder, sådan förblir man. Men vilken församling som helst, som har att besluta i saker och ting, kommer att bli bättre av den öppna omröstningen, därför att denna så småningom gallrar ut de eventuella krukorna. Och detta kan vara bra för framtiden för denna kammare. Ty när våra kvinnor en gång riktigt komma med, så kan det hända, att man i denna kammare får gott om vad som i bibeln kallas »svaga käril»; det kan då vara tryggt att veta, att man inte har några käril av det andra slaget. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ström: Herr talman! Jag skall endast be att med några ord få motivera, varför jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Jag medger, att det ligger mycken sanning i vad herr Lindhagen här anfört, och jag tror, att det är en ganska rik erfarenhet, som ligger bakom detta, men herr Lindhagen kom i alla fall till s. ut dit, att han dock måste acceptera den öppna omröstningen. Även jag har den uppfattningen, att den öppna omröstningen är nödvändig, till stor del just av de skäl, som högertalarna här anföra mot densamma alltså just därför, att jag anser, att det imperativa mandatet, det verkliga imperativa mandatet är något, som vi ovillkorligen måste fram till så snart som möjligt, och därför att vi måste se till, att valmännens verkliga kontroll över sina riksdagsmän blir full och hel. Denna kontrollrätt är det, som är det viktigaste, och det är därför som vi måste se till, att vi bereda möjligheter till att en sådan kontrollrätt verkligen kan utövas från valmännens sida.

Emellertid finns det även ett tredje skäl, som talar för den öppna omröstningen, och det är riksdagsmännens egen rätt till skydd för sig och sitt ståndpunktstagande. Om man icke har den öppna omröstningen, kan det ju mycket lätt sägas, att den och den har röstat på det och det sättet mot vad han verkligen har gjort, och det finns ingen absolut garanti för att man kan bevisa, att man röstat så, som man verkligen röstat. Jag har själv ett exempel ur egen erfarenhet för icke så lång tid sedan i denna kammare. Det var, då omröstning ägde rum om dödssstraffets avskaffande och utgången bara hängde på en röst, som vi veta. Jag röstade naturligtvis för avskaffandet, och jag gick ännu längre, jag röstade för ett av herr Lindhagen framställt ännu mera skärpt yrkande, att dödsstraffet skulle avskaffas även för krigsmakten. Men i en liberal tidning, för resten i Karlstad, framfördes den uppfattningen, att jag röstat för dödsstraffets bibehållande, och då det bara hängde på en röst, kunde det ha varit möjligt, att den enda rösten avgjort utgången. Jag anser därför, att det är av vikt även för riksdagsmännen själva, att det blir öppen omröstning, för att de i icke skola behöva bli utsatta för några misstankar att ha röstat annorledes än de gjort.

Av dessa skäl, herr vice talman, ber jag att få yrka bifall till konstitutionsutskottets förslag i denna fråga.

Herr von Zweigbergk: Herr talman! Jag begärde ordet närmast på grund av ett yttrande av min värderade vän herr Hellberg på Värmlandsbänken. Med anledning av herr Clasons betänkligheter mot den formella avfattningen av lagen i det avseendet, att den skulle förbjuda besvarandet av framställda propositioner med annat än ett enkelt ja eller nej och sålunda icke medgiva, att en representant svarade »röstar icke» eller »avstår», yttrade herr Hellberg, att han icke fann denna invändning synnerligen betydande, då det ju alltid för representanten återstode den utvägen att sitta stilla på sin plats och tåga eller att bege sig ut i korridoren — det sista en politisk vändning, som ju icke är obekant även under det nuvarande omröstningssättet. För min del känner jag mig till ytterlighet missbelåten med den utväg, som talaren på Värmlandsbänken sålunda angav. Jag har utgått ifrån att lagen, sådan den föreligger, absolut kommer att medgiva var och en, som vid en votering blir uppropad, att svara och få till protokollet antecknat »röstar ej» eller »avstår», såsom det för närvarande tillgår i stadsfullmäktige. Jag lägger ganska stor vikt vid att en sådan praxis redan från början blir tillämplad. Det är nämligen så, att till de fördeklar som det öppna omröstningssättet medför, kommer också en viss kontroll över, om jag så må säga, ordentligheten i det sätt, varpå representanterna fullgöra sin skyldighet och verkligen iakttaga inställelse, då frågorna här företagas till behandling och avgörande. En sådan redovisning blir ytterst otillfredsställande, såvida det icke blir medgivet för representanten att på det sätt jag nu antytt giva till känna, att han verkligen varit tillstüdes, fastän han av skäl, som i många fall kunna vara av den mest respektabla art, avstått från att svara vare sig ja eller nej.

Det var som sagt närmast för att göra denna erinran, som jag begärde, ordet och jag skul'e vara synnerligen glad, ifall det vid detta tillfälle kunde komma en förklaring från regeringsbänken, att man verkligen menat, att den framlagda lagen skulle få praktiseras på det sättet, men eftersom jag fått ordet, vill jag tillåta mig att tillägga ännu ett par reflexioner.

Det har uttalats förvåning över att högern i första kammaren synes beredd att ännu en gång säga nej till det reformförslag, som nu föreligger, liksom den gjort så många gånger förut. I det avseendet förvånar mig ingenting, men däremot förvånar det mig onekligen att återigen få höra från deras sida, som vilja säga nej, hela denna skrämning över de oerhört farliga verkningarna av reformen i fråga. De, som nu äro sinnade att fälla förslaget, hava ju dock på sistone i det ena fallet efter det andra kunnat konstatera, att reformförslag, som förut ingivit dem en minst lika stor förskräckelse, när de väl blivit genomförda och praktiserade, visat sig vara av en fullkomligt ofarlig och till och med i hög grad tillfredsställande natur. Senast har den erfarenheten gjorts i fråga om den reform, som väl uppväckt de allra största betänkligheterna, nämligen borttagandet av den 40-gradiga skalan. Denna förändring i vår författning har från hö-

*Om öppen
omröstning
införande i
riksdagen.
(Forts.)*

Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.

(Forts.)

gersidan framställts såsom innebärande de mest ödesdigra risker både för partiet självt och för landet. Det kan då icke vara annat än i hög grad anmärkningsvärt att nu, då reformen är genomförd och förändringen redan praktiserad i val över hela landet, se den stora tillfredsställelse, varmed resultatet av denna reform hälsas alldeles speciellt på högersidan. Det sjungs ju för närvarande i var höger-tidning ett tedeum över det lysande och i allo tillfredsställande resultatet av dessa val, en tillfredsställelse, som om den icke visar något annat, dock borde visa partiet självt, hur oändligt man överdrivit olycksverkningarna av den reform, som man så länge motsatt sig. Och jag förmodar, att en liknande erfarenhet är partiet redan nu berätt på att få göra både i fråga om kvinnans politiska rösträtt och i fråga om den parlamentariska kontrollen över utrikesstyrelsen. Det förefaller, som om redan i båda dessa fall farhågorna vore övervunna. Dessa exempel borde ju kanske giva motståndarna till den öppna voteringen anledning att tänka på huruvida det verkligen till äventyrs icke skulle kunna förhålla sig så, att den skräckmålning, som exempelvis konstitutionsutskottets vice ordförande inledde debatten med att här uppdraga på väggen, också hör till detta, som icke riktigt passar för de nuvarande förhållandena, utan lämpligen borde kunna sättas undan i någon livrustkammare, eller var nu en gång alla dessa klenoder skola förvaras.

I fråga om saken själv skall jag icke mycket yttra mig. Det har här talats om huruvida den öppna eller den slutna omröstningen har de största förutsättningarna att bidra till en förkortning av arbetstiden i riksdagen. I det avseendet tror jag, att man skall vara mycket försiktig med att spå. De reformer, som hittills vidtagits i syfte att förkorta riksdagsarbetet, hava ju, såsom vi redan tycka oss börja skönja, icke visat sig vara riktigt väl ägnade att motsvara de förväntningar, som eventuellt knutits vid dem. Det torde också vara oförsiktigt att hysa alltför stora förhoppningar om den förkortning av arbetet, som den nu ifrågasatta reformen skulle medföra. Men då det här talas om hur mycken tid det skulle taga för den enskilde riksdagsmannen att motivera ett öppet angivet votum, som kanske förefaller hans valmän eller hans partivänner något överraskande, så borde det väl också vara tillåtet att erinra om alla dessa oändliga anföranden, som inledas ungefärligen med orden: »då nu diskussionen i kammaren antagit karaktären av en öppen omröstning» eller »då jag icke önskar dölja min mening bakom den slutna voteringssedeln», och som i många fall just icke innehålla mycket mera än dessa ord jämte ett tillkännagivande av hur man ämnar rösta — dylika anföranden väl också skulle falla bort och i någon mån bidra till förkortning av riksdagarna.

Innan jag slutar, kan jag för övrigt icke underlåta att, ehuru det förut gjorts av åtskilliga talare, påpeka det mycket egendomliga däri, att det skäl, som anföres såsom huvudskäl för dem, som ämnat votera avslag på ifrågavarande reformförslag — att det gäller att skydda representanternas självständighet — aldrig, såvitt jag kunnat finna, vare sig nu eller tidigare, av någon talare anförts såsom hänförande

sig till talaren själv. Jag har aldrig hört eller sett någon i riksdagen, som stått upp och vittnat om *sitt* behov av att ha den slutna voteringen kvar för att skydda *sin* självständighet, utan det är alltid till förmån för någon annan, icke närmare redovisad, som detta skydd behövs. Här har verkligen i dag inträffat det underliga, att det uppträtt en representant och i någon mån talat för behovet av ett skydd för sin självständighet i detta sammanhang. Det var herr Lindhagen, men det är också rätt betecknande, att han slutade med att yrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, och det ber också jag att få göra, herr talman.

Herr Trygger: Herr greve och talman! Jag skall icke förlänga diskussionen mycket utan endast uttala min mening i frågan i största korthet.

Ifall det vore så, att vi hade öppen omröstning, och den fungerat med samma lyckliga resultat, som det omröstningssätt, vilket för närvarande är gällande, skulle det icke falla mig in att föreslå en förändring, men precis samma skäl gör också, att jag anser, att då det nuvarande sättet i allo visat sig tillfredsställande, man saknar anledning att övergiva detta, så mycket mer som det, såvitt jag förstår, för närvarande är en alldeles speciell fara med en övergång till ett annat omröstningssätt. Det är nämligen så, att demokratien, långt ifrån att enligt min åsikt böra medföra den öppna omröstningen, snarare borde göra en betänksam däremot. Man har från statsrådsbanken gjort gällande, att den öppna omröstningen icke i och för sig medför det imperativa mandatet, och man har till och med såsom stöd härför åberopat, att man under frihetstiden, då man hade det imperativa mandatet eller åtminstone gjorde gällande fordran på dylikt, hade slutet omröstning. Ja, det är ingen, som vill bestrida, att det må vara riktigt, att den öppna omröstningen icke i och för sig medför det imperativa mandatet, men när demokratien otvivelaktigt har en alldeles given tendens att införa det imperativa mandatet — det har här i dag gjorts gällande från några talare, att vi i själva verket nästan stå framme vid målet, att vi rent av kommit dithän, att vi måste betrakta mandaten såsom imperativa — då är det tydligt, att den, som anser dessa imperativa mandat vara en olycka, en skada för landet, måste känna sig ytterst betänksam mot att föra in något, som medför, att imperativa mandat på ett kraftigare sätt kunna göra sig gällande. Här gäller frågan visst icke att uppfostra den enskilde riksdagsmannen, att få honom bättre eller sämre — det är alldeles sekundärt — utan här gäller det, vilket sätt att gå till väga som mest gagnar det hela. För min del har jag den uppfattningen, att kandidatur, program och dylikt är sådant, som skall angeva den allmänna karaktären av den politik, en riksdagsman är beredd att föra — och det är väl ingen hedrerlig man, som icke fullgör vad han i den vägen lovat — men att det skulle vara till stor olägenhet för vårt land, ifall saken skulle uppfattas så, att valmännen eller kanske rättare sagt de, som leda dessa valmän, skulle på förhand i detalj bestämma, hur en riksdagsman skall

*Om öppen
omröstning
införande i
riksdagen.
(Forts.)*

Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.
(Forts.)

utöva sitt representantskap. För ett gott resultat för landet är det nödvändigt, att han på den grundval, där han ställt sig vid valet, sedermera får efter bästa förstånd utöva sitt riksdagsmannaskap, och det gör han, såvitt jag förstår, bättre, ifall man har den slutna omröstningen, än om man har den öppna. Under alla omständigheter har jag erfarenhet av att han gör det bra med den slutna, och då har jag icke någon anledning att gå över till den öppna omröstningen.

På dessa skäl, herr greve och talman, skall jag be att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Hens excellens herr statsministern Edén: Herr talman! Jag hade anledning att begära ordet redan i en detaljanmärkning, som kommit fram under diskussionen och som min kollega herr justitieministern är förhindrad att upptaga, därför att han nu är kallad till andra kammaren, där debatt i sanna fråga pågår. Detaljanmärkningen gällde, huru det skulle förfaras av dem, som varken ville rösta ja eller nej, ifall öppen omröstning införes i riksdagen. Jag har för min del haft den uppfattningen, att i propositionens lydelse icke borde finnas något hinder för att verkligen avgiva svaret »röstar icke» eller »deltar icke», ehuru väl detta icke uttryckligen uttalas i lagtexten och ej heller någon hänsyn till en sådan eventualitet är tagen i bestämmelserna om propositionsframställande. Jag tror, att man fullkomligt lugnt kan överlämna denna fråga åt en blivande praxis, som ovillkorligen måste skapa något lämpligt sätt för att ge tillkänna en sådan avhållsamhet från omröstningen. Skulle — mot all förmodan — av några formella skäl vederbörande talman icke finna, att det går an att ge en sådan förklaring *under* själva voteringen, ber jag att få erinra, att det alltid finns den möjligheten att *efter* voteringen låta anteckna, att man varit närvarande, men icke deltagit i densamma, i analogi med vad som upprepade gånger skett vid reservations avgivande och dylikt.

I denna detaljpunkt finns således, såvitt jag förstår, icke någon som helst anledning till anmärkning. Lika litet kan jag finna någon hållbar anledning till anmärkningar i den kritik, som utskottets vice ordförande sökte framföra mot vissa formella sidor av propositionen. Jag skall till vad från andra talare i det avseendet redan är anfört endast lägga, att det ju dock är en uppenbar orimlighet, för att icke säga, att det nästan låter barnsligt, när denne talare förmenar, att talmannen icke skulle kunna rulla ja- och nejseglarna vid lottning så, att den, som tager upp dem, är oförmögen att skilja dem på förhand. Det är ju bekant, att en sådan lottning redan nu verkställs i riksdagens båda kamrar, när vid ett val samma rösttal tillfallit två eller flera, och ingen människa har mig veterligt ifrågasatt, att icke den lottningen skulle kunna gå fullkomligt tillbörligt för sig. På samma sätt bör det naturligtvis bli i det fall, som propositionen avser.

Till dessa anmärkningar i detaljfrågorna skall jag emellertid be att få föga några reflexioner med anledning av debatten i övrigt,

särskilt med anknytning till det anförande, som nu senast hölls av herr Trygger.

Det är påfallande, när man jämför detta anförande med dem, som förut framförts av utskottets vice ordförande och herr Bellinder, att här framträder en avsevärd skillnad mellan den ståndpunkt, som intagits av utskottsminoritetens företrädare, och den, som intagits av herr Trygger. Utskottets minoritet söker göra gällande, att med den öppna omröstningen skulle följa betänkliga vådor för vederbörande riksdagsmans självständighet, vådor, som särskilt skulle ligga i en överhandtagande makt för partiledningen över den enskilde riksdagsmannens övertygelse. Herr Trygger har däremot, och jag ville giva ett uppriktigt erkännande för detta, uppenbarligen funnit, att det icke är någon rimlighet att lägga diskussionen så. Han har rent ut sagt, att hade vi haft öppen omröstning nu, och det skulle väckts förslag om att införa slutet, skulle han icke funnit anledning att understödja det förslaget. För honom reduceras skälen för att bibehålla den slutna omröstningen helt enkelt därtill, att vi ha den nu. Vi ha, menar han, icke haft några egentliga olägenheter därav, och det kan vara anledning att undvika införandet av denna nyhet just i den övergångstid, där vi nu stå.

Det kan genast anmärkas, att denna sista ståndpunkt ju i själva verket principiellt uppgivit motståndet mot den öppna omröstningen. Det kan icke vara annat än en svaghet att ställa sig så, att vi behålla den slutna voteringen bara därför, att vi en gång ha den, och därför att man icke vill erkänna någon olägenhet med dess nuvarande utövning. Har man kommit så långt, tror jag icke, att det skall dröja länge, innan man får klart för sig, att det verkligen också finns positiva skäl till en förändring.

Vid sådant förhållande behöver jag ju icke på nytt upptaga mycket av vad herr vice ordföranden i utskottet för sin del anförde. Men jag kan icke heller jag underlåta att understryka, vad som redan framhållits, att det är en alldeles uppenbar felbedömning av frågans egentliga innebörd, då herr Clason söker göra gällande, att man å ena sidan visserligen har rätt att fordra besked av en riksdagsman om huru han röstar, och att likaledes riksdagsmannen själv, *sedan* han väl röstat, bör vara beredd att avgiva ett sådant besked, men å andra sidan ändå framhåller, att man icke bör kräva det beskedet i själva voteringsögonblicket. Vad blir det egentligen för en vinst för de tveksamma, som herr Clason kallar dem, att de kunna uppskjuta förklaringen om hur de röstat till *efter* voteringen, jämfört med att de avgiva förklaringen i själva voteringen? I förhållande till partiledningen, som herr Clason upprepade gånger vände sig emot, blir ju det ena fullkomligt likvärdigt med det andra. Den som icke vill svara partiledningen, hur han kommer att rösta i en viss fråga, han låter bli, till dess röstningen inträffar; då ger han sin röst, och därmed är saken klar. Till partiledningen kommer han därigenom i precis samma ställning, som ifall han efter votering på förekommen anledning tillkännagiver, huru han röstat. Det finns intet rimligt skäl att säga, att det ena är mera betryggande för den

Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.

(Forts.)

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.*
(Forte.)

vtvekandes handlingsfrihet än det andra. Vi återfinna i själva verket i denna del av herr Clasöns yttrande ungefär samma tankegång, som jag tyckte mig spåra bakom herr Tryggers anförande. Man finner, att det dock är absolut nödvändigt, att kunna fordra klart besked om hur en riksdagsman har röstat i en viss fråga, därest den frågan är av den betydelse, att över huvud taget hans valmän eller andra, som kunna ha anspråk på att få veta, hur han sköter sitt mandat, äro därav intresserade. Så snart man tagit den ståndpunkten, är det sedan icke den ringaste anledning att försöka hålla fast vid den slutna voteringen, ty då blir i varje fall, där det kräves ett sådant öppet besked, voteringen i realiteten öppen, antingen i själva votersögonblicket eller efter det voteringen ägt rum.

Det återstår mig då att spörja, om herr Trygger har rätt däri, att den nuvarande ordningen varit tillfredsställande, och att det skulle finnas särskilda skäl mot att övergå till en ny ordning just nu.

Vad det första beträffar, om den nuvarande ordningen — och därvidlag kan jag också på samma gång besvara en fråga av herr Bellinder — så skall jag be att för min del få uttala den uppfattningen att den nuvarande ordningen upprepade gånger visat sig icke vara tillfredsställande och att detta visat sig i sådana sammanhang som, såvitt jag kan förstå, måste göra varje riksdagsman med känsla för sin egen värdighet mycket illa berörd. Hur har det icke vid upprepade tillfällen uppstått diskussioner i pressen om vilka det kan hava berott på att den och den voteringen utfallit så som skett särskilt i andra kammaren. Jag erinrar mig från min riksdagsmannabana, som dock icke är så lång, det ena fallet efter det andra, då en votering i andra kammaren, ibland rörande en kontraproposition, ibland i realiteter, utfallit på ett sätt, som gjort, att man haft alldeles klart för sig, att där några i ett parti röstat alldeles mot vad man haft anledning att vänta. Då har det uppstått en tidningsdiskussion, där den ena tidningen skjutit skulden på låt mig säga högerpartiets riksdagsmän, som sprungit och röstat tillsammans med socialdemokraterna — ehuru som bekant socialdemokrater och högermän in efter en utsägo av högerpartiets ledare i andra kammaren äro som eld och vatten — och från den andra sidan har det sagts: nej, det är tvärtom några riksdagsmän av det liberala partiet, som hava röstat med socialdemokraterna — och så ha dessa fall fått stå ouppklarade. Det kan icke vara riktigt vare sig i förhållande till valmännen, ej heller i förhållande till vederbörande riksdagsmans verksamhet, att riksdagsmän, vare sig de ena eller de andra, skola gömma sig bakom anonymiteten, i sådana fall. Det kan endast bidra till att rensa luften i det parlamentariska livet, eller låt oss säga bidra till den parlamentariska snyggheten, att över huvud taget sådana oklarheter bliva kända, och att det aldrig kan bliva tal om att någon icke står för sin röst, när det gäller på, och när det kräves besked därom.

Herr Trygger förmenade emellertid, att det kunde vara en särskild fara förbunden med införande av öppen votering just nu. Nu kommer demokratin i full tillämpning i vårt land. Med demo-

kratien följer, menade han, en tendens till imperativa mandat, och det skulle vara en olycka för landet att införa en ordning för omröstningen, som kunde befrämja denna tendens. Jag ber att för min del få säga, att de imperativa mandaten, såsom herr justitieministern redan framhållit icke hava någonting att göra med omröstningsformen. Är det så, att en tendens i den riktningen finnes, så veta vi alla, att den tendensen kan fullkomligt lika väl göra sig gällande, om voteringen är slutet, som om den är öppen. Ty det beror endast på valmännen och den valde, huruvida de förra kunna göra påtryckningar på sin representant, även om voteringen är slutet. De som tala om att öppna voteringar härvidlag skulle göra en skillnad, glömma, att även nu valmännen alltid, om de verkligen vilja hava full möjlighet att pressa sin representant till en förklaring, hur han röstat i både den ena frågan och den andra. Det kan då icke vara något mera befordrande för imperativa mandat, om den valde öppet och självmant vid själva voteringen säger, hur han röstar, än det skulle vara, om han avlägger en förklaring på framställning från sina valmän efteråt och tvunget. Efter min mening ligger frågan i detta avseende snarare tvärtom. Den, som en gång för alla är van att i varje fråga rösta öppet, han vänjer både sig själv och valmännen vid att han måste hava ett visst svängrum för sina meningar. Han vänjer dem vid att förstå, att han är vald på ett program, som han står för, men att han inom det programmets ram behåller sitt personliga omdöme och sin handlingsfrihet. Såvitt jag kan uppfatta läget, kommer därför den öppna voteringen alldeles icke att befordra de imperativa mandaten, utan snarare tvärtom.

Jag har ju såsom ledamot i konstitutionsutskottet på sin tid upprepade gånger deltagit i denna frågas behandling och även talat i densamma i andra kammaren. Jag kan icke underlåta att här erinra om en synpunkt, som jag försökt att vid sådana tillfällen framhålla, nämligen den att efter min uppfattning den grundläggande betydelsen av den öppna voteringen ligger, förutom i det, som jag nyss anfört angående vad jag kallade snyggheten i det parlamentariska livet särskilt däri, att denna öppna votering fostrar representanten till känsla av ansvar för sin röstning i både stort och smått. Den inskräper hos honom nödvändigheten att verkligen veta vad han röstar för eller röstar mot i varje ärende. Den ställer det mycket mer påtagligt för honom, att en votering dock är en personlig handling av honom, och den är sålunda ägnad att inskräpa just vad vi ofter min mening i detta ögonblick framför allt behöva och just det, som jag skulle tro, att alla partier borde kunna enas om att försöka arbeta fram nu, när demokrati kommer, nämligen den fulla ansvarskänslan hos dem, som skola bära upp de av valmännen givna mandaten.

Det är också ur denna synpunkt, som jag känner mig livligt övertygad om att den öppna omröstningen långt ifrån att på något vis bereda öppen väg för avarter av demokrati tvärtom är ett av de medel, som kunna göra åtminstone något, om man också icke får överskatta

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.*

(Forts.)

dess verkningar, för att möta vissa svagheter, som kunna ligga på lur vid demokratiens begynnande tillämpning. Den som önskar, att nu, när den svenska riksdagen står inför en stor ombildning och när den svenska demokratin kommer att på allvar genomföras det från första början skall vara klart, att här fordras öppenhet, manlighet och förmåga att stå för vad man anser rätt ifrån de valda representanternas sida, den som tror, att man därigenom också har en möjlighet att lyckligt påverka valmansmassorna och vänja dem vid vederbörande representanters självständighet, han röstar nu för den öppna voteringsen och kommer med all säkerhet icke att ångra sig.

Herr Hellberg: Mot mitt förra anförande ha riktats en del detaljanmärkningar, som jag inte skall upptaga till något bemötande. Jag vill dock rent i förbigående säga min ärade vän, herr Bellinder, när han påbördade mig, att jag skulle hava vädjat till första kammarens majoritet att övergiva sin gamla ståndpunkt, att något så naivt aldrig har kunnat falla mig in efter nio års erfarenhet av denna majoritet.

När herr Clason — som i vissa avseenden också missuppfattat vad jag yttrat — i sitt andra anförande menade, att det inte kunde påvisas något sådant som skumraskmanövrer eller vad han kallade det bakom den slutna sedeln, vill jag erinra om vad hans egen meningsfrände, herr Bellinder, anförde som exempel på sådana manövrer, nämligen beslutet om härordningsfrågan 1901 och omröstningen om Ofotenbanan. Där hade, som herr Bellinder vitsordar, beräknats, att ställningen var sådan och sådan, man trodde sig känna varje representants ställning, men bakom den slutna sedeln hade vissa röstat på ett sätt, som gjorde utgången till en överraskning, och man har förmodligen aldrig fått reda på vilka dessa voro. Herr statsministern har för övrigt alldeles nyss erinrat om den inte så sällsynta jakt i tidningarna, som förekommit i viktigare frågor för att finna, vilka det eventuellt kan hava varit, som röstat så och så. Dessa efterspaningar — ibland med långa namnlistor avtryckta — ha inte varit synnerligen tilltalande.

Herr Ström synes mig alldeles riktigt hava framhållit det intresse, som representanten själv, av månhet om sin heder har, att få inför offentligheten framstå som röstande för den mening han omfattat och inte såsom nu ibland misstänkt genom gissningar om röstningen. Då herr Ström därvid också riktade en liten personlig apostrof till mig för att jag tillåtit mig en sådan gissning i avseende på hans röstning i dödsstraffsfrågan, kan jag rent i förbigående få säga, att jag naturligtvis uttalade mig mycket försiktigt, endast sade, att det inte föreföll osannolikt, att han röstat för dödsstraffets bevarande, och jag hade det skälet för denna min förmodan, att han ställde sig solidarisk med den ryska bolsjevismen — det är ju bekant, att i Ryssland dödsstraffet förut var avskaffat men av bolsjevikerna återupptagits och kommit till mycket vidsträckt användning, och därför trodde jag, att herr Ström också ansett önskvärt, att det skulle vara kvar. Detta som sagt rent i förbigående, herr talman.

Vad min ärade vän herr Lindhagens framställning beträffar, så får jag säga, att när han utvecklade, vilket fruktansvärt tyranni som råder inom de olika partierna, jag hade den förnimmelsen, att när han målar verkligheten sådan den är, den förefaller mig nästan mer fantastisk än någon fantasi. Jag har aldrig i det parti jag tillhör upplevat något, som i minsta mån eriurar om de skildringar av ett slags andlig terrorism, som herr Lindhagen gav. Det förefaller mig, som om han i sin ovilja mot partiväsendet sökte något slags abstrakt ideal av människor som alla stå fullkomligt lika självständiga. Detta är ju redan därför omöjligt, att personligheternas styrka är så ofantligt olika. Det kan väl aldrig någonsin i tiden undgås, att inte en starkare och mäktigare personlighet över inflytande på de svagare, och jag antar, att åt detta enligt herr Lindhagens mening förkastliga inflytande har han säkerligen många gånger hemfallit själv.

Därmed kommer jag osökt över till den fråga, som har spelat en ganska stor roll i debatten, nämligen frågan om det imperativa mandatet. Det imperativa mandatet framhålles ju alltid från högerhåll som någonting i högsta grad fruktansvärt. Men jag undrar, mina herrar, om det inte kan sägas, att vi redan i alla partier hava detta imperativa mandat i den mening, som det måste få i modern tid — det är ju inte tal om imperativt mandat i den mening, som det hade under frihetstiden, då det förelades bestämda förbindelser, som representanterna fingo underteckna, utan i den mening, att man fordrar, att en representant skall i alla huvudfrågor följa partiets grundåskådning. Hava vi inte detta inom alla partier? Jag väddar till herrarna av högern: skulle ni finna er i att hava en representant, som i den ena mera betydelsefulla frågan efter den andra avveke från partiets allmänna ståndpunkt? Jag är övertygad om att ni inte skulle göra det. Det ligger i hela det moderna representationsättet med dess partiuppdelning, att den, som uppställes som kandidat, självfallet måste vara känd såsom pålitlig anhängare av respektive partis uppfattning, och då kan det egentligen inte bliva något imperativt mandat i den meningen, att han är tvungen att göra något, som inte stämmer med hans innersta åskådning, utan i huvudsak kommer det i allmänhet att råda harmoni mellan väljare och representant. Och då bortfaller dessa bekymmer för det imperativa mandatet. Men naturligtvis måste i enstaka frågor, mer eller mindre viktiga, representanten alltid, därför att han är en mänsklig individ, komma att hava sin särmening, som till äventyrs kan avvika från flertalets. Och då tror jag — det är för resten alldeles detsamma, som herr statsministern framhållit — att det därvidlag inte hjälper om man har hemlig omröstning eller inte, eftersom i de flesta fall det dock blir bekant, hur en person står i den eller den frågan. Det är ju verkligen i de flesta fall händelsen, om det också i enstaka fall inte kan utrönas. Och jag tror inte, att den utvägen, att han skall så att säga i löndom hysa en viss mening emot partiet, är någon lycklig väg att förebygga disharmoni mellan detta och honom. Utan det måste nog åstadkommas genom en successivt fortgående

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.
(Forts.)*

Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.
(Forts.)

uppfostran såväl av representanterna till större karaktärsstyrka och ansvarsmedvetande som av väljarna till allt mera respekt för personlighetens frihet. Det är en uppfostningsfråga, som utvecklingen kan lösa, men inte tror jag, att någonting i minsta mån väsentligt förändras, vare sig man behåller hemlig omröstning eller inför öppen.

Det, som egentligen föranledde mig att begära ordet, var emellertid en anmärkning från utskottets ärade vice ordförande, som emot den öppna omröstningen utspelade det under urtima riksdagen fattade beslutet, att, när så påfordrades slutna omröstning skulle medgivas i primärkommunerna. Jag kan inte undgå att finna det något överraskande från en så klartänkt man som den ärade vice ordföranden, att han kunnat göra en sådan sammanställning av två saker, som äro så vitt skilda, som dessa bägge äro. Ty vad gäller den slutna omröstningen i primärförsamlingarna? Där gäller det, att varje röstande skall utan påtryckning få utöva sin rösträtt i överensstämmelse med sin mening, som inte angår någon människa. Det är hans ensak, och därför bör han vara skyddad från alla påtryckningar. Han har inte att göra räkenskap för någon människa. Men då vi komma till en representantförsamling, gäller det en person, som är utsedd av en grupp valmän i överensstämmelse med ett visst program. Av honom såsom betrodd med ett så viktigt mandat, kan det med rätta krävas att han skall kunna svara för hur han givit sin röst i riksförsamlingen.

Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets hemställan.

Herr Cla son: Jag har närmast begärt ordet med anledning av vissa yttranden beträffande förslaget formella avfattning, som hava fallit, sedan jag sist yttrade mig.

Jag skall icke mycket beröra frågan om lottningen. Det är dock en helt annan sak, om man lägger in en del sedlar med nummer på och viker dem, eller om man skall rulla två röstsedlar. Jag påstår fortfarande, att det är nästan omöjligt att rulla två sedlar, så att de bli alldeles lika till det yttre. Det hade då varit bättre, om det stått, att de skulle vikas.

Varför jag egentligen begärde ordet, var dock emedan hans excellens statsministern tolkade denna grundlagsparagraf så, att den skulle medgiva, att den röstande finge avgiva ett sådant svar som »avslår» eller »röstas icke». Det står dock i paragrafen tydligt: »Proposition skall alltid *endast* med ja eller nej besvaras», och sedan är det detta uttryck »proposition», som återkommer hela paragrafen igenom. Jag tror, att saken därmed är fullkomligt klar; och det förefaller mig även ganska egendomligt, att när man lägger fram ett grundlagsändringsförslag, där vid tolkningen ordalydelsen måste följas, det visar sig i kammaren, att av dem, som tillstyrka förslaget, den ene talaren har *en* tolkning och den andre *en annan* tolkning, och hans excellens statsministern säger, att den saken skola vi överlämna åt praxis. Det kan hända, säger han, att det därvid går att lägga in möjligheten att votera »röstas icke» i tolkningen. Jag tror icke, att det går. Men om det icke går, kan man,

menar statsministern, *sedan* stiga upp och säga: »Jag har icke röstat». Det förefaller dock, som om det är ett ganska otillfredsställande förberett grundlagsändringsförslag, där allt detta icke är klargjort.

Sedan kunde ock åtskilligt vara att säga om de imperativa mandaten, bland annat om det sätt, varpå herr statsministern ville tolka herr Tryggers yttrande, men då herr Trygger själv begärt ordet, skall jag icke mycket yttra mig om den saken. Jag skall endast tillägga, att här under debatten gång på gång framkommit, att anledningen till, att man vill ha öppen omröstning äro de olägenheter, som skulle följa därav, att det kan inträffa, att några röstat mot, vad man haft anledning att vänta, att de skulle rösta; man har, säges det, gjort sådana erfarenheter. Men vad är detta annat än ett erkännande att man försökt att pressa dem att rösta annorlunda än efter sin övertygelse i avgörandets ögonblick.

Det har talats om vallöften o. s. v., vars hållande valmännen måste kontrollera. Jag känner icke till några sådana, ty när jag blivit vald till riksdagsman, har jag icke varit nödsakad att avgiva några vallöften. Jag har naturligtvis tillkännagivit min grundåskådning, men när det sedan är fråga om att tillämpa den grundåskådningen i särskilda fall, har jag alltid haft min fulla frihet. Jag har icke ens varit utsatt för att partiledningen kommit och frågat: »Hur har du röstat i det och det fallet?» eller: »Du skall rösta på det och det sättet!» Det måtte alltså vara i andra partier, som sådant i så stor utsträckning förekommer.

Herr Hellberg gjorde gällande, att det föreläge en annan ställning för den enskilde personen, som uppträder i en primärförsamling, än för en riksdagsman, Riksdagsmannen skulle ha att »göra räkenskap för» sina valmän. Jag menar, att det uttrycket icke är riktigt. För min del känner jag icke till, att en riksdagsman har att avlägga räkenskap för annat än efter riksdagsordningens § 1, som säger, att en riksdagsman i sin verksamhet såsom sådan icke är bunden av annat än rikets grundlagar.

Vad slutligen fostran till större ansvarskänsla angår, är jag övertygad om, att ansvarskänslan är fullt ut lika stor. vare sig man röstar genom sluten votering eller man röstar öppet. Men jag tror, att om man skall rösta öppet, kommer det visst icke att bliva någon omsorgsfullare prövning av spörsmålen, utan det kan lika väl hända, att man kommer att rösta öppet på det och det sättet, därför att en, som röstat förut, partiledare eller annan, har röstat på det och det viset.

Jag vidhåller mitt avslagsyrkande.

Hans excellens herr statsministern E d é n: Ett enda ord, herr talman, med anledning därav, att herr Clason ansåg sig kunna finna en felaktighet i de anvisningar jag gjorde om möjligheten att icke delta i en omröstning. Felaktigheten är uteslutande på den ärade talarens egen sida. Han erinrade om, att det uti den föreslagna

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.*

(Forts.)

Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.
(Forts.)

grundlagstexten står: »Proposition skall alltid endast med ja eller nej besvaras.» Det är riktigt, men talaren har förbisett, att hela det stycke, i vilket dessa ord stå, endast avser röstning med acklamation, sålunda den förberedande fråga, som talmannen ställer till kammaren och som besvaras med tillrop. Det är blott i det stycket, som dessa ord förekomma. Därefter börjar ett annat stycke, där det heter: »Då voteras skall, bör voteringsproposition jämte tydlig kontraposition genast författas» o. s. v., och i detta senare stycke finns, så vitt jag kan se, icke någonting, som hindrar, att man kan vid öppen votering göra en anmälan, att man icke deltagit i omröstningen.

För övrigt kan också påpekas, att en anmälan, att man icke deltagit i omröstningen, ju icke på något vis strider emot att, därest man deltagit i omröstningen, man svarar endast ja eller nej.

Slutligen upprepar jag vad jag anfört förut, nämligen att man, ifall man finner det lämpligare, alltid har den utvägen att efter voteringen låta anteckna till protokollet, att man varit närvarande men ej röstat.

Alla dessa upplysningar tillsammans antagom jag komma att ställa i sin rätta dager den kritik, som herr vice ordföranden riktade mot mitt förra anförande i denna detalj.

Herr Trygger: Endast några ord. Hans excellens herr statsministern sade i sitt anförande, att jag uttalat, att om vi nu hade haft öppen omröstning, jag icke skulle gå med på att avskaffa den. Emellertid vill jag erinra om att jag tillade: ifall den öppna omröstningen skulle ha visat sig funktionera lika bra, som den slutna gjort. Detta är en väsentlig skillnad. Sålunda är det icke berättigat att mot min ståndpunkt säga, att det skulle ligga en speciell svaghet i fasthållandet vid det nuvarande omröstningssättet, och det så mycket mindre som jag även vidrörde, att enligt min åsikt demokratien har en given tendens att befordra imperativa mandat, vilka jag anser skadliga, och detta befordrande sker starkare med hjälp av den öppna omröstningen.

Herr statsrådet gjorde gällande att det skulle ligga en inkonsekvens i deras åsikt, som hölle på den slutna omröstningen, men sade, att om någon komme och frågade, hur man röstat, man borde vara beredd att omtala det och icke göra någon hemlighet därav. Jag vet icke, vad andra ha för uppfattning, men jag får säga som min mening, att om en person komme till mig efter en votering för att efterforska, huru jag röstat, icke för att få upplysning, utan för att taga reda på och kontrollera mig, skulle jag bedja honom veta skäms. Och om mina valmän komme till mig och fordrade redogörelse för hur jag röstat i ett ärende, detta i avsikt att kontrollera mig och för att se, huruvida jag uppfyllde mina förpliktelser i enlighet med programmet, skulle jag verkligen säga: ha ni så litet förtroende för mig såsom eder representant, få ni vara goda och taga en annan. Jag skulle icke vilja stå kvar. I det avseendet anser jag det vara en plikt för riksdagsmannen att hävda sin ställning. När man går in i riksdagen

på ett visst program, bör man av valmännen begära, att de hysa åtminstone så mycket förtroende för den de valt, som de äro honom skyldiga såsom hederlig karl. Tvivla de därutinnan, må de då skaffa sig en annan. Om folket får klart för sig, att våra representanter böra vara sådana, som hålla på sig själva och sin värdighet, få vi bra folk i riksdagen; det är min övertygelse.

Herr von Zweigbergk gjorde gällande, att högern, som varit så orolig i avseende å den kommunala rösträttsreformen, visat stor förnöjsamhet efter densammas genomförande och ville tydligen därav draga den slutsatsen, att den oro, som finnes hos oss i avseende å en förändring i detta fall, vore oberättigad, och att högern kanske till och med skulle bliva synnerligen belåten, när förslaget väl genomförts. Jag får säga, att förutsättningen är felaktig; jag känner icke till någon förnöjsamhet, åtminstone har jag den icke själv. Och under alla omständigheter måste jag uttala, att jag tycker det för var och en skulle vara bra egendomligt att känna sig förnöjd, innan han sett resultatet, och det ha vi ännu icke gjort. Jag tror att det skälet åtminstone icke bör föranleda oss till att bifalla utskottets förslag.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övertvägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad konstitutionsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 55;

Nej — 66.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om visst undantag från tillämpningen av 21 § lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg ävensom en i ämnet väckt motion.

Genom en den 7 februari 1919 dagtecknad, till första lagutskottet hänvisad proposition, nr 77, hade Kungl. Maj:t under åbe-

*Om öppen
omröstnings
införande i
riksdagen.
(Forts.)*

*Lagförslag
rörande
dispens från
föreskrift ang.
sjövärdighets-
besiktning av
fartyg.*

Lagförslag
rörande
dispens från
föreskrift ang.
sjövärdighets-
besiktning av
fartyg.
(Forts.)

ropande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om visst undantag från tillämpningen av 21 § lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg.

I samband med denna proposition hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Thore* väckt motion, nr 331, däruti hemstälts, att den föreslagna bestämmelsen om visst undantag från tillämpningen av 21 § nämnda lag måtte erhålla följande lydelse:

För tiden till den 1 januari 1921 äger Konungen eller den myndighet, Konungen därtill förordnar, för särskilda fall medgiva, att den omständighet, att fartyget icke undergått den i 21 § lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg föreskrivna sjövärdighetsbesiktning, ej skall utgöra hinder, att fartyget förses med passagerarfartygscertifikat.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på återropade grunder hemställt,

1) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande.

Lag

om visst undantag från tillämpningen av 21 § lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Härigenom förordnas som följer:
För tiden till den 1 januari 1920 äger Konungen eller den myndighet, Konungen därtill förordnar, för särskilda fall medgiva, att den omständighet, att fartyg icke undergått den i 21 § lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg föreskrivna sjövärdighetsbesiktning, ej skall utgöra hinder att fartyget förses med passagerarfartygscertifikat.

(Utskottets förslag.)

Härigenom förordnas som följer:
För tiden till den 1 januari 1920 äger Konungen eller den myndighet, Konungen därtill förordnar, för särskilda fall medgiva, att den omständighet, att fartyg icke undergått den i 21 § lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg föreskrivna sjövärdighetsbesiktning, ej skall utgöra hinder att fartyget förses med passagerarfartygscertifikat.

Jämlikt sådant medgivande utfärdat certifikat må ej gälla för längre tid än till den 1 januari 1921; dock att härigenom ej göres inskränkning i vad uti 22 § andra eller tredje stycket ovan nämnda lag finnes stadgat.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, av trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, av trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Lagförslag rörande dispens från föreskrift ang. sjövärdighetsbesiktning av fartyg.
(Forts.)

2) att herr Thores ifrågavarande motion, i den mån den icke kunde anses besvarad genom vad utskottet under 1) hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet fanns fogad en reservation av herrar *Lillienau* och *Thore*, som anförde:

»Enär på grund av rådande förhållanden, vilka öva inflytande på sjövärdighetsbesiktning för erhållande av passagerarfartygscertifikat, det icke kan anses uteslutet, att hinder uppstår för fartygsägare att med sina fartyg betjäna av dem hittills uppehållen passagerartrafik, och å andra sidan genom den åt fartygsinspektionen i varje fall förbehållna prövningsrätt våda för sjösäkerheten icke kan befaras uppkomma, finna vi fullt fog för utsträckande i största möjliga grad av fristen för sjövärdighetsbesiktnings verkställande och tillåta oss därför med yrkande om avslag å utskottets förslag hemställa om bifall till Kungl Maj:ts proposition i ämnet.»

Herr *Lillienau*: Då jag anmält min reservation inom utskottet, ber jag att få yttra några ord.

Den nu ifrågavarande lagen hör till den kategori av lagstiftningen, som vi kalla kristidslagar, men den skiljer sig från övriga lagar av detta slag, därutinnan att den icke avser påläggande av något ytterligare tvång på allmänheten, utan i stället att lätta de svårigheter, som nuvarande förhållanden hava pålagt densamma. Den medför icke heller några ytterligare kostnader för statsverket. Och följaktligen har lagförslaget för visso sina angenäma sidor.

Vad nu förslaget innebär beträffar, bör man taga hänsyn till den omständigheten, att den lag om tillsyn å fartyg, som skulle träda i kraft 1915, på grund av världskriget visat sig icke kunna träda i kraft utan att medföra betydliga svårigheter och olägenheter för sjöfartens utövande. Följaktligen hava också de ursprungliga övergångsbestämmelserna tid efter annan måst utsträckas. Vid två särskilda tillfällen har Kungl. Maj:t framlagt propositioner beträffande uppskov med passagerarfartygs besiktning. Sådant uppskov har beviljats senast för hela 1918, och enligt den nu framlagda propositionen skulle uppskovet gälla även till utgången av innevarande år. Förslagen om dessa uppskov hava baserats på yttranden från de sakkunniga myndigheterna, närmast då fartygsinspektionen och dess överordnade, kommerskollegium. I fråga om den tid, varunder passagerarfartygens besiktning skulle uppskjutas, ha olika meningar gjort sig gällande. Dels ha från flera redaresammanslutningar yrkanden fram-

Lagförslag
rörande
dispens från
föreskrift ang.
sjövärdighets-
besiktning av
fartyg.
(Forts.)

ställets om att uppskovet skulle utsträckas till den 1 januari 1924. Sedan framkommo kommerskollegium och den detsamma underordnade fartygsinspektionen med förslag, att uppskovet skulle gälla till den 1 januari 1921, och i sista rummet har Kungl. Maj:t i propositionen föreslagit den kortaste fristen, eller att uppskovet endast skulle gälla till den 1 januari 1920. Utskottet har emellertid icke nöjt sig med att tillstyrka denna den snävaste begränsningen av fristen, utan ytterligare skärpt densamma genom det tillägg, som avslutar utskottets tillstyrkande, och som innebär, att certifikat, som sålunda utfärdats utan föregången sjövärdighetsbesiktning, i intet fall skulle få gälla längre än till början av 1921. Beträffande detta tillägg, så beror tillkomsten däraf därpå, att när fartyg sysselsättes i passagerartrafik för inskränkta fart och erhållit certifikat för sådan, detta för ifrågasvarande fartygsgrupp skall gälla i regel två år. Om sålunda besiktningen uppskjutits och certifikat tilldelats ett fartyg 1919, skulle detta hava rättighet att fortsätta sin trade till motsvarande dag 1921, och då det kan inträffa, att dispens erhålles i slutet av 1919, kunde ett fartyg alltså hava rättighet att fortsätta sina resor till slutet av 1921. Detta har utskottsmajoriteten icke kunnat tillstyrka, utan trots sig böra i varje fall begränsa möjligheten för ett dylikt fartyg att utföra sina resor till 1 jan. 1921. Motiv för denna utskottets ståndpunkt kan jag icke finna hava anförts av någon reell innebörd. Utskottet polemiserar något emot en enskild motionär och finner, att han skulle ha förbisett, varthän den Kungl. propositionen i själva verket leder, och att således den Kungl. propositionen skulle medgiva en längre frist, ett längre anstånd, än motionären skulle hava ifrågasatt. Därom säger emellertid motionen ingenting. Motionären har tydligen uttalat, att han baserat sitt förslag på kommerskollegii inlägg i frågan och således naturligen också velat draga ut konsekvensen av detta inlägg, som innebär, att certifikatets giltighet skulle utsträckas två år från den dag dispens beviljades.

Nu skall jag be att få yttra något om vad en sjövärdighetsbesiktning innebär. Man skulle kunna tro, att den blott består uti ett ytligt skärskådande av fartyget och dess tillbehör. Detta är emellertid icke fallet. För att ett fartyg skall beviljas certifikat, skall detsamma i första rummet torrsättas, d. v. s. intagas i torrdocka eller uppdragas på slip, det skall »öppnas», såsom termen lyder, d. v. s. skrovet skall göras fullkomligt tillgängligt för iakttagande inifrån, träbeklädnaden eller, som det heter, garneringen skall undanröjas, och på passageraravdelningen skall madrasseringen i hytterna delvis löstas och inventarierna klargöras för nagelfaring. Båten skall med ett ord sättas i det skick, att den kan fullständigt undersökas in- och utvändigt. Även maskineriet skall öppnas och pannorna göras tillgängliga. Det ligger i sakens natur, att en sådan grundlig besiktning tager sin tid, och att densamma drager betydlig kostnad, i synnerhet under sådana tider som vi nu hava, och då man vet, vilka pris på materialier som fordras och vilka arbetslöner som beräknas. Då är också naturligt, att från näringens utöfvare gjorts ansträngningar för att få ytterligare uppskov med skyldigheten att underkasta

sig denna fartygsbesiktning. Man har heller icke kunnat inse, att detta skulle medföra någon våda, eller att den erfarenhet man fått av de svenska passagerarfartygens sätt att fylla sin uppgift skulle giva vid handen, att man måste vidtaga åtgärder för att så fort som möjligt förvissa sig om eventuella missförhållanden. Det var ju så länge sedan som 1906, som denna idé om införande av inspektion av fartyg tog den fasta form, som gav anledning först till tillsättande av en kommitté och därefter till ett lagförslag och slutligen till lagens antagande. Emellertid har under dessa tretton år icke något exempel kunnat påvisas på olägenhet därav, att de facto tillämpningen av denna lag uppskjutits. Det antydes i den Kungl. propositionen, att några olyckor på sista tiden skulle ha visat behovet av besiktningar, men så sent som i dagens tidningar har det framhållits, att den olycka, som senast inträffat och väckt stor uppmärksamhet, nämligen »Per Brahes» undergång på Vättern, icke anses kunna tillskrivas något sådant som bristande passagerarfartygsbesiktning. Det är olämplig lastning, som anses vara skälet till olyckan. Det kan icke visas, att under dessa tretton år något trängande behov av lagens trädande i kraft förefunnits. Då är så mycket mindre skäl att nu, i sådana tider som dessa, och då den myndighet, som har tillsyn på detta område, tillstyrkt uppskov, ytterligare förkorta uppskovstiden. Det kan hava till följd, att en del små rederier icke bliva i stånd att uppehålla trafiken, sådana rederier nämligen, som disponera ett mindre antal fartyg och mindre resurser i ekonomiskt avseende. När de reparationer, som fordras för fartygens sjövärdighet, icke kunna utföras annat än under lång tid, måste trafiken inställas, och detta komme att bliva till allvarlig olägenhet för den trafikerande allmänheten.

I detta sammanhang anser jag mig också böra påpeka, att den synpunkt, som i fråga om kostnaden möjligtvis skulle kunna anföras, att rederierna under de sista åren gjort enorma vinster, så att reparationskostnaden icke skulle spela någon roll — att denna synpunkt icke har någon betydelse i förevarande fall, då ifrågavarande små rederier icke av konjunkturerna haft den fördel som de, vilka bedriva fraktfart med lastfartyg av större kapacitet. Tvärtom ha de haft olägenhet av krigsförhållandena särskilt genom de höga bränslekostnaderna och på grund av omöjligheten att höja passageraravgifterna, så att någon större tillgång på medel till bestridande av kostnader i detta fall förefinnes icke för dem. Man kan förstå, att Kungl. Maj:t och de inom utskottet, som ha den uppfattningen, att kontroll å dessa fartyg skulles vara ytterst nödvändig, velat inskränka tiden till denna kontrolls trädande i kraft så mycket som möjligt, men jag får då på nytt betona, att den erfarenhet, man haft om förhållandet med de svenska passagerarfartygen efter lagens tillkomst, icke giver vid handen något behov därav.

På grund av dessa skäl, herr talman, yrkar jag avslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr statsrådet Thorsson: Herr talman, mina herrar! Nu föreliggande ärende har, såsom framgår av Kungl. Maj:ts proposi-

Lagförslag rörande dispens från föreskrift ang. sjövärdighetsbesiktning av fartyg.

(Forts.)

Lagförslag
rörande
dispens från
föreskrift ang.
sjövärdighets-
besiktning av
fartyg.
(Forts.)

tion, varit föremål för riksdagens behandling ett par gånger förut. Då denna lag antogs 1914, beslöts att den skulle träda i kraft redan 1915, men i detta speciella fall utsträcktes övergångstiden till 1917. Under 1916 ingav rederinäringens målsmän en framställning till Kungl. Maj:t om att övergångstiden skulle sättas till 1918. Kungl. Maj:t villför denna framställning i så måtto, att 1916 års riksdag förelades en proposition i ämnet, och genom det beslut, som då fattades, framflyttades övergångstiden till 1919. Sedermera har från rederinäringens målsmän en ny framställning gjorts, vari hemställts om, att denna övergångstid skulle utsträckas till 1924. Då jag haft att taga ställning till detta uppskovsyrkande, har för mig den frågan framställt sig: huruvida icke, redan nu, så lång tid förflutit, sedan riksdagens första beslut i frågan, att man verkligen bör se sig för, då fråga är om att bevilja det uppskov som vederbörande intressenter begära. Det är därför jag också i motiveringen till propositionen givit uttryck åt min uppfattning, att det endast varit med viss tvekan jag kunnat föreslå ytterligare uppskov. Då emellertid det ämbetsverk, som har sig ålagt den sakliga prövningen på hithörande område, ansett, att man kunde gå denna väg och trott sig kunna tillråda ett så långt uppskov, tillät jag mig att i propositionen framställa det yrkande, som där föreligger. Nu har emellertid utskottet ansett sig böra till propositionen göra ett tilläggsyrkande, varigenom verkningarna av det av Kungl. Maj:t medgivna undantaget skulle begränsas till att omfatta tiden intill 1921. Med denna skärpning av Kungl. Maj:ts förslag kan, måhända särskilt med hänsyn till Kom.-kollegii yttrande, råda en viss tvekan om dess lämplighet. Emellertid har det tillkommit en omständighet, som undanröjer min tveksamhet. Jag har tidigare icke kunnat uraktlåta att taga hänsyn till ett argument, som framförts från redarnes sida, nämligen att våra varv hade en viss svårighet att samtidigt bygga nya fartyg i önskad utsträckning och vidtaga omreoveringar av de gamla. Emellertid har det meddelats mig, att Karlskrona varv numera har möjlighet att intaga sådana fartyg och utföra en del av de ifrågasatta reparationsarbetena. Under sådana förhållanden är ett av de avgörande hindren undanröjt för att lagen skall kunna komma till tillämpning.

Den siste ärade talaren anförde, såvitt jag uppfattade honom rätt, att under de sista femton åren ingenting inträffat, som egentligen bjuder oss att forcera på detta område. Men i och för sig själv är den omständigheten, att tvenne riksdagar haft detta ärende under omprövning, av sådan innebörd, att man icke gärna har rätt att i onödan framskjuta ärendets slutliga avgörande. Då nu saken ligger på det sättet, att andra kammaren redan bifallit utskottets framställning, vill det förefalla mig, att det vore riktigt om även första kammaren biträdde utskottets förslag.

Det kan visserligen riktas den anmärkningen mot mig, att jag går ifrån Kungl. Maj:ts framställning, men jag får till detta säga, att det var med ytterlig tvekan som jag tillstyrkte förslaget även i den inskränkta form, vari det från Kungl. Maj:t framlades till riks-

dagens omprövning, och då utskottet nu förordar en snävare begränsning än Kungl. Maj:t, har jag ur nyssnämnda synpunkt icke något att däremot erinra. Då man väger passagerarnas liv och intressen å ena sidan mot sjöfartsnäringens intressen å andra sidan, är det klart, att jag från min utgångspunkt måste mycket allvarligt pröva, om icke saken ligger så, att man fortast möjligt bör komma över till den av riksdagen genom två föregående beslut uttalade uppfattningen och få hithörande förhållanden ordnade fortast möjligt. Jag har därför, herr talman, ingenting emot, utan önskar tvärtom, att kammaren ville biträda andra kammarens beslut.

Lagförslag rörande dispens från föreskrift ang. sjövärdighetsbesiktning av fartyg.
(Forts.)

Herr Lindley: Jag måste uttala mina betänkligheter mot att utsträcka tiden, varunder passagerarfartyg få gå i trafik utan att undergå sjövärdighetsbesiktning. I samband med detta nödgas jag något litet fästa uppmärksamheten på kommerskollegii delvis förklarliga, men å andra sidan egendomliga roll, då det gäller att bevaka skyddsförhållandena till sjöss. Nu är det ju så, att kommerskollegium spelar ungefär samma roll härvidlag som socialstyrelsen beträffande skyddssaken till lands. Men likväl finner man, att kommerskollegium begagnar varje tillfälle, då yrkanden framställas i skyddsvänlig riktning, att undslippa tillämpningen av dessa skyddslagar. Och när det är fråga om att förbättra förhållandena för sjöfolkets vidkommande, finner man alltid kommerskollegium såsom avstyrkande, men däremot såsom tillstyrkande, då det är fråga om att bevaka industriidkarnas och redarnas intressen. Det är helt naturligt, att så skall vara fallet, därför att kommerskollegium är en institution, som har att bevaka dessa intressen. Skyddsåtgärderna för fartygens vidkommande, vilka avse sjöfolket, äro hänfödda dit, ehuru de egentligen borde gå till socialstyrelsen. Det är som att göra bocken till trädgårdsmästare.

Vad nu den föreliggande frågan beträffar, är det ju så, att för säkerställande av sjövärdigheten det finnes två olika gransknings-sätt: det ena en sjövärdighetskontroll, för vilken fartygen måste vid en viss period underkastas en genomgående sjövärdighetsbesiktning, och det andra en fortlöpande kontroll. Nu är det så, att om sjövärdighetsbesiktning aldrig blir företagen, kan icke heller den fortlöpande kontrollen utföras, såsom lämpligt vore, därför att besiktningsmännen icke hava rättighet att gå så noggrant tillväga vid undersökningen av fartygens sjövärdighet, som önskligt vore. De hava icke rättighet att fordra fartygens torrdockning eller upplyftande på slipen för att kunna grundligt undersöka dem. Och när sjövärdighetsbesiktning aldrig företages, vet man icke, huru fartygens inre är beskaffat, och detta är en viktig sak för fartyg, som föra passagerare.

Nu sade talaren på Göteborgsbänken, att passagerarångfartyg äro underkastade motsvarande sjövärdighetsbesiktning, som annars skulle utföras genom den egentliga sjövärdighetsbesiktningen. Men så är icke förhållandet. Passagerarångare äro underkastade en besiktning, som huvudsakligen är avsedd att konstatera, att de äro så

Lagförslag
rörande
dispens från
föreskrift ang.
sjövärdighets-
besiktning av
fartyg.
(Forts.)

inrättade, att de kunna föra passagerare, och dessutom äro de underkastade besiktning för kontrollen över maskinerna, så att maskinerna icke skola svika, då det gäller att föra fartygen fram till destinationsorten. Endast på dessa två områden företages besiktning, men för övrigt, vad beträffar skroven, behöva de icke underkastas besiktning. Och det kan förekomma fall, då passagerarfartyg icke varit underkastade sjövärdighetsbesiktning på tio år. Att utsträcka detta ytterligare är, får jag säga, att offra alltför mycket åt svårigheterna. Jag kan icke finna något rimligt skäl till att utsträcka denna tid, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, effektivt till närmast 1923, och därför måste jag yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ericson, Hans: Jag skall be att med några ord få förklara mina synpunkter i frågan.

Ett fartyg som skall underkastas sjövärdighetsbesiktning, skall besiktigas dels med hänsyn till sin lämplighet för den fart, för vilken fartyget är avsett, dels för kontrollerande, huruvida fartygets byggnad överensstämmer med gällande byggnadslag och de särskilda föreskrifter, som i det avseendet finnas givna. Byggnadslagen innehåller vissa bestämmelser, och dessutom finns det bestämmelser, utfärdade av kommerskollegium, fartygsinspektionen och fartygsinspektörerna eller andra myndigheter. I verkligheten hava en hel del bestämmelser, som skola utfärdas av kommerskollegium eller fartygsinspektionen, ännu i den stund, som är, icke blivit utfärdade, och uppenbarligen har det icke varit möjligt för rederierna att bringa fartygen i överensstämmelse med föreskrifter, som för närvarande saknas.

Jag skall be att i korthet få nämna några åtgärder, som komma i fråga att vidtagas på passagerarfartyg i sammanhang med sjövärdighetsbesiktning, för att man skall få ett berepp om vad en sådan egentligen innebär. Det finnes bestämmelser om ankare och kättingar. Passagerarfartyg hava i regeln ankare, som äro för lätta, och kättingar, som äro för smäckra i förhållande till nu gällande bestämmelser. Nyanskaffning av sådant skulle medföra stora kostnader — det är en sak för sig, men säkert är, att i dessa tider kostnaderna skulle bliva betydliga. Emellertid ber jag att särskilt få nämna, att under den närmast gångna tiden det över huvud icke varit möjligt att i full utsträckning få erforderliga kättingar. Man har således varit nödsakad att skjuta på en hel del åtgärder, som finnas föreskrivna i gällande bestämmelser. — Om nu fartygen skola skaffa tyngre ankare och grövre kättingar, följer därav, att även ankarspelen måste förändras, ja, i vissa fall är det icke tillräckligt att ändra ankarspelen, utan man måste anskaffa nya ankarspel, och blir det nya ankarspel, så behövs det ofta kraftigare förbindningar i fartygen. Härav ser man vad dessa detaljer kunna medföra för ändringar.

Fartygen ha ju i regel eldsläckningsmateriel; numera fordras brandpumpar. Men det finns inga bestämmelser om huru mycket vatten dessa pumpar skola kunna lämna. Man vågar därför icke

köpa pumpar, emedan man kan riskera, att de icke uppfylla de fordringar, som i det avseendet kunna komma att uppställas. Vidare ber jag att få nämna, att på ett stort antal smärre passagerarfartyg det icke finnes rum för sådana brandpumpar. Möjligt är, att man kan riva bort en del passagerarinredning eller göra utbyggnader i lastrummen för att bereda plats för pumpar.

Sedan kommer ytterligare en sak, som kanske är den viktigaste. Såsom herrarna veta, ligger på kammarens bord ett förslag, som avser begränsning av arbetstiden för sjöfolk. Därmed sammanhänger också frågan om bemanningsskolan, vilken ännu icke är bestämd. Detta i sin ordning kan kräva utrymme åt en större besättning, vilket medför ändring i skansen, och man vet icke, huru man skall ändra skansen, när man icke vet, huru stor bemanningen skall vara.

Det är alltså åtskilliga förutsättningar för att kunna efterleva lagen, som enligt mitt förmenande saknas. Och man kan vara övertygad, att i den mån det är möjligt att följa lagens bestämmelser, det ligger i rederiernas intresse att göra det.

Herr statsrådet nämnde, att man kunde räkna på Karlskronavarvet för att hjälpa till vid dessa ombyggnader. Då vill jag nämna, att en hel del av dessa fartyg äro inomskärsfartyg och därför icke i stånd att gå till Karlskrona. Jag är dessutom icke övertygad — ehuru jag sätter mycket stort värde på Karlskronavarvet — att detta varv är så väl rustat för dessa ombyggnader. Därtill fordras alldeles speciella insikter i hithörande förhållanden. Att det i enstaka fall kan ske, vill jag icke bestrida, men i de flesta fall torde man icke få fartygen dit.

Så vill jag tillägga ytterligare en sak. Såsom vi alla veta, kan man räkna med att inom den närmaste tiden återfå från ententeländerna vårt till deras disposition ställda tonnage på 400,000 ton. Dessa fartyg hava blivit synnerligen ansträngda, och det har icke varit möjligt, praktiskt sett, att under tiden reparera dessa fartyg. Det enda möjliga är att giva uppskov åt dessa fartyg och låta dem fortfarande gå i fart. Vad innebär detta? Jo, när vi få dessa fartyg lösa, som utgöra 2/3 av Sveriges sjögående handelsflotta, och de komma hem, måste de gå till varven för att reparera. i syfte att vår trafik med utlandet icke måtte inskränkas mera än nödvändigt, och det är klart, att förbindelsen med utlandet på svenska kölar är av största vikt, när det gäller att få hem varor. Skall man sålunda på mycket kort tid sammantränga dessa reparationer och reparationerna av de förutnämnda passagerarfartygen, är det lätt att förstå, hurudant resultatet skall bliva. Det är väl fråga om varven kunna tillfredsställa fordran att få reparationen av ententefartygen verkställd inom den tid, som är avsedd.

Jag vill också säga, att under fjolåret lyckades vi från Sveriges sida få in fartyg på en del för oss fullkomligt nya Östersjölinjer. Skulle nu resultatet av förhandlingarna i dag bliva, att utskottets förslag godkännes, måste man befara — jag kan nästan

Lagförslag rörande dispens från föreskrift ang. sjövärdighetsbesiktning av fartyg.
(Forts.)

Lagförslag
rörande
dispens från
föreskrift ang.
sjövärdighets-
besiktning av
fartyg.
(Forts.)

förutsäga — att en del tonnage, som använts för dessa linjer, måste dragas in och läggas på varven för att undergå sjövärdighetsbesiktning. Följden därav blir, att våra grannländer, Finland och Ryssland, ånyo komma att gå in på våra linjer och vi bliva utslagna. Detta är efter mitt förmenande en synpunkt, som bör beaktas.

Herr statsrådet sade, att passagerarnas liv och egendom bör man taga största hänsyn till — ja naturligtvis — men jag ber att få nämna att, om Kungl. Maj:ts ursprungliga förslag godkännes, detta icke kommer att innebära, att sjövärdighetsbesiktningarna skola ovillkorligen inställas, utan att de må inställas i de fall kommerskollegium och fartygsinspektionen därtill giva sitt bifall. Och man kan vara ganska övertygad om att ingendera av dessa myndigheter skall underlåta att förordna om besiktning, där verkliga skäl föreligga att verkställa en sådan.

Jag tror mig med dessa ord hava klarlagt de synpunkter jag vill lägga på denna fråga, och jag hemställer, om icke kammaren, med tanke på vad jag yttrat, skulle vilja bifalla Kungl. Maj:ts ursprungliga förslag, som överensstämmer med reservationen, till vilken jag yrkar bifall.

Herr Lillienau: Det är icke utan förvåning jag nyss hört att herr Lindley icke tyckes hava klart för sig vad en passagerarfartygsbesiktning innebär. 16 § i lagen om tillsyn å fartyg den 16 oktober 1914 förordnar, att passagerarfartyg, så ock annat fartyg, som är svenskt och äger en bruttodräktighet av 100 registerton eller däröver, skall, så länge det till sjöfart nyttjas, underkastas förnyad *sjövärdighetsbesiktning* med vissa angivna mellantider, och förnyad *sjövärdighetsbesiktning* må utan rubbning av den gällande tidsföljden för efterföljande besiktning företagas högst tre månader före eller efter föreskriven tidpunkt.

Då jag har ordet ber jag även få erinra därom, att enligt nu föreslagna lagdispens dispens från sådan ingående besiktning icke i något enda fall kommer att medgivas, så vida icke fartygsinspektionen tillstyrker, att så måtte ske. Däri ligger enligt min uppfattning tillräcklig trygghet för att under nuvarande förhållanden motivera uppskov med den stora besiktningen under den längre frist reservationen inrymmer.

När det sedan talades om möjligheten att reparera i Karlskrona, har det också nyss påpekats, i vilken inskränkt grad denna möjlighet i själva verket föreligger. Även om man till varje tid kunde förfoga över detta kronans varv, räcker det ändå icke till. Det har påvisats i den kungl. propositionen, att ett antal av över 300 fartyg skola besiktigas. Kungl. Maj:t har trots, att man skulle kunna avknappa på detta antal, därför att motorfartygen kunna utrangeras, och då ej kunna drivas på grund av brist på bränsle. Men nu finns det icke längre någon brist på bränsle, utan nu måste man förutsätta att även dessa fartyg skola komma i fart. Besiktningstväng kan göra, att det icke är möjligt att taga dem i bruk. Ser

man på västkusten, har man på senaste åren praktiserat, att så länge olja funnits, en stor del av trafiken till och från öarna utförts just med dessa motorfartyg. Ett hämmande av deras trafik skulle alltså *Lagförslag rörande dispens från föreskrift ang. sjövärdighetsbesiktning av fartyg.* (Forts.)

Det är till sist litet egendomligt att finna, att herr statsrådet frångått den kungl. propositionen och i densamma åberopade myndigheter, som dock sitta inne med den största sakkunskapen, fartygsinspektionen och kommerskollegium, för att följa utskottsmajoriteten, som, med all respekt för dess medlemmar, måste sägas vara mindre sakkunniga än nämnda myndigheter.

Herr Gezelius: Den kritik, som här riktats mot utskottets förslag, drabbar i själva verket 1914 års lagstiftning. Det är alldeles naturligt, att man får höra olika meningar angående behovet av en lagstiftning så sträng som 1914 års ändring av sjölagen i förutvarande bestämmelser angående besiktning av fartyg. Om man, såsom de två sista talarna, vill göra gällande, å ena sidan att det icke föreligger något behov av en så rigorös lagstiftning som den nu gällande, och å andra sidan att den nuvarande tiden icke kan medgiva tillämpning av lagen, så tror jag, att kammaren får lov att ge mig rätt uti, att denna kritik icke kan riktas mot utskottets förslag. Utskottet är icke någon auktoritet på detta område och gör icke anspråk på att vara det. Men utskottet har självfallet utgått från, att 1914 års lag skulle vara utgångspunkten för den lagstiftning, som det nu gäller i fråga om ytterligare dispens från tillämpningen av en del bestämmelser i 1914 års lag. Vi hava därför fått nöja oss med att i sakligt avseende hålla oss till de utlåtanden, som från sakkunniga myndigheter förekomma i det föreliggande ärendet. Och vidare hava vi med denna utgångspunkt ansett logiskt riktigt, att 1914 års lag skulle vinna tillämpning, så snart rimligen kunde ske; och vi måste givetvis ställa oss på den ståndpunkten att tillstyrka uppskov endast så länge som sådant kunde anses vara till fullo motiverat.

I vad denna fråga beror av kalkyler på det ekonomiska området, måste man nöja sig med uteslutande sannolikhetsberäkningar. I det hänseendet kan utskottet naturligtvis icke hava några anspråk på att dess beräkningar skola tagas för goda, men utskottet anser sig logiskt böra vid behandlingen av ämnet icke taga annat för gott, än vad man har anledning att anse inom den närmaste tiden vara beräknligt, och i övrigt se till, att lagstiftningen får sådan form, att eventuella ändringar på det ekonomiska området, som nu ej kunna beräknas kunna få öva inflytande på den lagstiftning, som framdeles tilläventyrs kan bliva motiverad. I det avseendet ber jag att få fästa uppmärksamheten på att för närvarande 1914 års lag gäller utan någon inskränkning. Uppskovet med tillämpningen, som en gång beslöts, gick till ända med utgången av nästlidna år, och godtages utskottets förslag, kommer nästa års riksdag i precis samma situation till lagstiftningen, vari denna riksdag nu står. Man har sålunda den möjligheten öppen lika väl nästa år att

Lagförslag
rörande
dispens från
föreskrift ang.
sjövärdighets-
besiktning av
fartyg.
(Forts.)

få ett eventuellt uppskov, som denna riksdag har tillfälle att besluta för tiden till nästa års ingång. Om man håller fast vid att det riktigaste är att icke utsträcka tiden för 1914 års lags trädande i kraft mer, än som kan anses fullt motiverat, har det syntts utskottet, att man bör nöja sig med att utsträcka anståndet på sätt utskottet föreslagit. Detta anstånd innebär reellt, att lagen icke träder i tillämpning förr än med år 1921, och den kritik, som åberopar sig på omöjligheten att innevarande år verkställa de nödiga arbeten, som kunna krävas för godkänd sjövärdighetsbesiktning, synes grundad på förbiseende.

I detta sammanhang och med anledning av att en ärad talare här åberopat sig på motionären i ämnet, kan jag icke underlåta att fästa uppmärksamheten på att motionären själv synes hava syftat så långt som utskottet gått, om också hans kläm fått en formulering, som giver förslaget en annan innebörd. Motionären riktar i motionen sin kritik mot Kungl. Maj:ts förslag och säger: »Att allaredan under innevarande år, med de uppdrivna priserna och den knappa tillgången på sådana materialier, som erfordras, för reparationer av fartygs skrov och maskinerier, framtvunga sjövärdighetsbesiktningar och härav förorsakade dyrbara reparationer, där sådana icke betingas av fartygets, för den ifrågavarande sjöfartstrafiken, underhålliga skick, är till skada för näringen och ekonomiskt oklokt. Det är trafiken som i sista hand blir lidande, antingen så att oskäligt höga tariffer påläggas, eller ock att trafiken inställes. Det senare kan säkert i många fall riskeras.» Detta är icke meningen med och blir icke heller påföljden av utskottets förslag. Man bör endast hålla i minne, att den reella dispens tiden icke sammanfaller med den tid, inom vilken enligt lagen anstånd skall kunna beviljas för erhållande av fartygscertifikat, utan att tiden i själva verket räcker så länge ett sådant certifikats giltighet varar. Under sådana förhållanden är det icke i samma grad motiverat att tala om omöjlighet att kunna följa lagen. Det är ju självfallet lättare och bör vara lättare nu än förut, under förutsättning att icke några extraordinära svårigheter uppstå på det ekonomiska området, varmed jag förstärker kostnadsfrågan och materialanskaffningsfrågan. År 1914 utgick man från att de åtgärder, som behövdes, skulle vara utförda till 1917. Därefter hava redarna haft en avsevärd tid på sig, under vilken en del av dessa arbeten också hunnit utföras, så att det i själva verket icke gäller de oceangående fartygen, utan de fartyg, för vilka certifikatets giltighet är två år, d. v. s. fartyg i kustfrakt och östersjöfrakt och fartyg, som gå inom Skagen—Lindesnäs och Esbjerg—Texel. Vid sådant förhållande är det enligt min mening fullt motiverat, att man i främsta rummet skjuter fram den synpunkten: är det försvarligt att låta de i lag föreskrivna sjösäkerhetsåtgärdernas verkställande anstå längre? Det är sjösäkerhetssynpunkten, som skall vara den dominerande, om riksdagen vill respektera sitt eget beslut år 1914.

Å andra sidan skall man, i den mån denna synpunkt medger plats för någon annan, taga en skälig och billig hänsyn till de praktiska möjligheterna. Sådana ha tagits i utskottets förslag, i den mån vi an-

sett oss kunna räkna med behovet. Och den väg, utskottet föreslår riksdagen att gå, inrymmer möjlighet för riksdagen att framdeles genom en ytterligare utsträckning av tiden avhjälpa olägenheten, om mot den beräkning, som vi ansett oss vara skyldiga att utgå ifrån, ett ytterligare behov av anstånd skulle visa sig vid ingången av nästa år. Då här av herr Hans Ericson talats om den olägenhet, som skulle uppstå därigenom, att vi finge tillbaka handelsavtalsflottan i sådant skick, att den krävde en ingående reparation, vill jag ha sagt, att det beror på vilken synpunkt man anlägger såsom den dominerande. Är det så, att en stor del av vår handelsflotta är i behov av en ingående reparation, så skall det vara icke minst ur sjövärdighets-synpunkt, som sådana reparationer äro påkallade, och håller man fast vid sjövärdighetssynpunkten såsom den bestämmande, så talar det snarare för än emot att man icke beviljar anstånd längre, än som är nödvändigt.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Alexanderson: Herr talman! Då jag deltagit i detta ärendes behandling i utskottet, men var frånvarande, så ärendet justerades, har jag icke haft tillfälle att i utlåtandet få fram min mening. Jag yrkade i utskottet bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat, och jag skulle hava antecknat min reservation, om jag varit närvarande vid justeringen.

Det förhåller sig med mig som, enligt vad herr Gezelius nyss nämnde, med utskottet i dess helhet, att jag icke kan rimligen göra anspråk på att vara auktoritet i de praktiska angelägenheter, som det rör sig om i detta ärende. Men därav drog jag i viss mån en annan slutsats, än utskottets majoritet dragit. Jag ansåg det vara synnerligen eftertänkligt att frångå vad den sakkunniga myndigheten kommerskollegium föreslagit och Kungl. Maj:t på dess hemställan proponerat. Även om man kunde ha sina tvivel, tycktes det mig icke, att de vunno den styrka och säkerhet, att man vågade sig på någon ändring. Nu har jag visserligen hört, att herr statsrådet i dag förklarat, att han icke hade något emot, att utskottets förslag toges, och därigenom skulle ju på sätt och vis för mig bortfalla anledningen att fasthålla vid Kungl. Maj:ts förslag. Men jag fäster uppmärksamheten på, att huvudskälet, varför statsrådet avgav denna sin förklaring, tycktes vara, som han nämnde, att andra kammaren redan antagit utskottets förslag, och att han för sin del icke ansåg, att det borde vara någon oöverkomlig svårighet att reda sig med en sådan lagstiftning, som utskottet föreslagit. Det förefaller mig emellertid, som om de upplysningar, som herr Lillienau och herr Hans Ericson i dag avgivit i kammaren, äro ägnade att befästa tvivlen, huruvida det är anledning att frångå det förslag, som förelåg i form av Kungl. Maj:ts proposition.

Utskottet säger i sitt utlåtande — och det tycker jag utskottet har utomordentligt rätt uti —: »En gång måste ju lagen om tillsyn å fartyg träda i kraft utan undantag, och detta ikraftträdande bör ej få uppskjutas i det obegränsade.» Men jag kan icke tänka mig

⁵ Lagförslag rörande dispens från föreskrift ang. sjövärdighetsbesiktning av fartyg.
(Forts.)

Lagförslag
rörande
dispens från
föreskrift ang.
sjövärdighets-
besiktning av
fartyg.
(Forts.)

något sätt mera ägnat att ordna det så att det just blir ovisst och obegränsat, huru länge ett ikraftträdande skall dröja, än att hålla den linje, som den ärade talaren på Dalabanken föreslagit, nämligen att vi bevilja uppskov för ett år under tydlig antydning, att det finns intet hinder att vi komma att ge uppskov nästa år igen. Nej, det är just på det sättet vi icke skola förfara, och detta, såvitt jag förstår just nu på det skäl, som både utskottet och Kungl. Maj:t anført. Nu måste det anges en yttersta termin, då dessa bestämmelser av år 1914 verkliga skola träda i kraft. Dessa bestämmelser ha vi väl icke haft anledning att antaga vara för stränga, såsom herr Gezelius tycktes anse var möjligt, och ej heller att 1914 års lagstiftning i och för sig var förhastad. Men det har ju varit fyra års världskrig med allt vad därav kommit, med omöjlighet för rederinäringen att anordna fartygen efter den nya lagens föreskrifter, och efterverkningarna av kriget göra sig onökligen ännu en tid framåt gällande. Det synes mig då lämpligare, att lämna rederierna en *tillräcklig* respittid, men också säga ifrån, att till den tiden skall det vara färdigt; sedan gives det icke någon respit vidare.

Herr Gezelius polemiserade mot den motion, som väckts i detta ärende, och med all rätt. Efter min uppfattning har intet så trasslat till detta ärende, som denna olycksaliga motion, däri motionären för det första visat sig alldeles missförstå, vad det kungl. förslaget innebär, och för det andra polemiserat mot propositionen ur den oriktigt valda synpunkten, att det är synd om rederierna, om de skola underkasta sig de dyrbara kostnader, som följa av tillsynslagen. Det är icke *den* synpunkten, som får vara den avgörande, utan den som herr Hans Ericson nyss klarlagt, nämligen: Är det troligt, att rederierna *kunna* inom den tid, som utskottet begär, bli i ordning eller icke? Och det synes mig vara så tvivelsamt, om det kan ske, att jag icke vill vara med om en förkortning av den i propositionen satta tiden, och detta så mycket mera, som kommerskollegium framställde två alternativ, ett på två års förlängning och ett på ett års tids förlängning, och det var på det kortare alternativet, som Kungl. Maj:t gick.

Nu har väl herr Lindley sökt förklara kommerskollegii opartiskhet såsom iakttagare av det allmännas intressen i denna sak, men så länge ärendena i fråga äro anförtrödda åt kommerskollegium, måste vi väl såvida ej bestämda bevis i annan riktning presteras, ha det förtroendet, att det där tages hänsyn till de olika synpunkter, som vederbör.

Med anledning av vad jag anført, herr talman, ber jag att få förena mig med herr Lillienau i hans yrkande.

Herr Lindley: Herr talman! Om det är nödvändigt att tvinga ägare av lastdragare till att underkasta dessa sjövärdighetsbesiktning, så måste det väl i all rimlighets namn vara ännu mer befogat, att man fordrar, att passagerarfartygen skola genomgå denna procedur. Det är icke bara besättningarnas liv, utan också passagerarnas liv, som sättas på spel, om fartygen icke äro tillräckligt

sjövärdiga. Vi ha sett i tidningarna gång efter annan berättelser härom, och tidningarna ha angräpigt och framställt den frågan, huru är det i verkligheten beskaffat med sjövärdighetskontrollen? Huru skötes den? Vi ha nu under de föregående dagarna sett, och i dag hava vi även fått se en inlaga beträffande Per Brahes undergång, däri man betvivlar, att besiktningen skötes ordentligt och att kontrollen varit sådan, som den borde vara. Och jag undrar, om Per Brahe varit underkastad sjövärdighetsbesiktning någon gång utom den gamla besiktningen, som var tillfinnandes, innan den nya lagen tillkom, och om vilken en av de dåvarande besiktningmännen i Norrland kunde säga, att den ej hindrade, att det var fartyg, som flöt på korkar och fläsksvålar, d. v. s. att man satte sådant emot läckorna i själva skrovet för att hindra sjunkandet. Det finnes fartyg, som kanske icke ha undergått någon verklig sjövärdighetsbesiktning, och det vore bedröfvligt, om de skulle få vara kvar.

Nu var det ganska intressant att höra herr Hans Ericsons uttalande om vad det var, som skulle göra det omöjligt för fartygens ägare att begära sjövärdighetsbesiktning. De måste antagligen någon gång torrsätta sina fartyg, antingen intaga dem på dockor eller torrsliprar eller vidtaga annan åtgärd, men man uraktlåter att begära sjövärdighetsbesiktning samtidigt, därför att det påkallar en mera ingående syn och granskning, och då kunde det framställas fordringar på att vidtaga åtgärder, som man från början i förevarande hänseende kunde anse lämpligt. Men det var endast fyra saker, han berörde. Man kunde befara, att bli va ålagd att skaffa sig tyngre ankare och kättingar, vidare eldsläckningsmateriel, brandpumpar till exempel, och att man kanske skulle nödgas ombygga sina skansar. Och det fjärde hörde icke hit. Det var frågan om ententetonnet, som en gång i tiden skulle komma tillbaka, och följaktligen göra det ännu svårare att verkställa detta inom föreskriven tid. Jag kan emellertid icke se, att dessa tre saker skulle vara oöverstigliga. Vad eldsläckningsmaterielen beträffar, så finnes det icke någon förordning härom, och om det icke finns någon förordning härom, är det förmånligt att skynda på att få sjövärdighetsbesiktning nu, ty man kan icke ålägga redarna att hålla fartygen med eldsläckningsredskap, om man icke vet, huru de skola vara. Alltså är det anledning att skynda på, då det är en förmån att få sjövärdighetsbesiktningen nu verkställd.

Vad skansarna beträffar vill jag säga, att icke kan man vänta med sjövärdighetsbesiktningen, tills våra lagstiftningsåtgärder komma att sluta, ty vi kanske aldrig sluta lagstifta härom, och det kan bli nya förändringar gång efter annan, och då skulle vi kunna uppskjuta sjövärdighetsbesiktningen, tills det vore slut på lagstiftningen. Det skall väl bara vara efter nuvarande bestämmelser, som man underkastar fartyg sjövärdighetsbesiktning och får åtgärderna vidtagna. Man måste tänka sig för en liten smula och samtidigt tänka sig, att det kan bli ytterligare krav, och följaktligen taga till skansarna och logementen så stora, att de kunna svara mot de större krav, som komma att ställas på rederinäringen. Men vad beträffar den första frågan, som han berörde, nämligen den om ankare och

*Lagförslag
rörande
dispens från
föreskrift ang.
sjövärdighets-
besiktning av
fartyg.
(Forts.)*

*Lagförslag
rörande
dispens från
föreskrift ang.
sjövärdighets-
besiktning av
fartyg.
(Forts.)*

kättingar, så är det en stor fråga från sjövärdighetssynpunkten. Skicka ut ett passagerarfartyg, som måste söka nödhamn, med för svagt ankare och för svag kätting! Om fartyget då kastar ankare, och kättingarna springa och fartyget driver i land, så skulle jag vilja säga, att det vore en mycket farlig sak för de passagerare, som voro ombord, och följaktligen vore det en sak, som fartygen måste underkasta sig att avhjälpa fortast möjligt. Nu säges, att det icke finnes att tillgå ankare och kättingar av behöflig styrka, men om ett fartyg måste skaffa sig grövre ankare och kättingar, så kunna de gamla överlätas till ännu mindre fartyg, och på det sättet kan det måhända åstadkommas, att material ändå skulle finnas. Jag är ingen auktoritet på området: jag vet faktiskt icke, huruvida det är absolut omöjligt att skaffa just dessa attiraljer, men vad de övriga förändringarna beträffar i fråga om förstärkning av skrov m. m., så förefaller det mig icke omöjligt att åstadkomma dem. Varven ha också sagt, att de kunna tro sig om att åtaga sig alla nödvändiga reparationer, och då de säga, att dessa utbyggnader för nya fartyg kunna verkställas, har man också beräknat möjligheten för dessa varv att kunna under tiden utföra alla de reparationer, som kunna vara behöfliga. Men dessutom förefinnes det så lång tid att verkställa detta på, att jag icke kan finna, att det föreligger något rimligt skäl, varför man skulle motsätta sig utskottets förslag.

Utskottet har uttryckligen sagt, att den tid, som står redarna till buds för utförande av eventuella reparationsarbeten »komme att omfatta dels återstående delen av innevarande år, dels hela året 1920 och dels den del av 1921 års början, varunder fartygen icke vore i trafik, eller med andra ord två, eventuellt tre vårutrustningsperioder och två hela vintrar». Skulle man icke på den tiden kunna verkställa denna sjövärdighetsbesiktning och jämväl utföra dessa förstärkningsarbeten och andra omändringar, som man anser nödvändigt att under tiden ålägga fartygsägarna, då är det sannerligen bedrövligt för vår sjöfarts vidkommande.

Jag ber att få säga, att jag har icke motsatt mig detta uppskov, som här under krigsperioden äskats från Kungl. Maj:ts sida, därför att även jag ansett vissa svårigheter föreligga att ögonblickligen vidtaga dessa kanske annars mycket nödvändiga omändringsarbeten. Men kriget är nu slut. Visserligen ha icke alla varor, som vi behöva, kommit in, men i och med att kriget är slut är väl möjlighet för handen, att under den närmaste tiden få in sådana förnödenheter, som vi ha behov av och därför har jag icke ansett nödvändigt att utsträcka fristen mera än som är absolut oundgängligt för att säkerställa fartygen.

Det är därför, jag nödgas yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ericson, Hans: Herr Lindley anförde i sitt sista anförande argument, som just tala för ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Han talade om att fristen skulle få räcka in på 1921, men utskottet avklipper med utgången av 1920 all möjlighet att uppskjuta sjövärdighetsbesiktningarna. Således i det avseendet äro vi fullständigt överens.

Oaktat jag redan tämligen utförligt behandlat denna sak, ber jag nu att få bemöta vad herr Lindley yttrade. Herr Lindley sade, att fartyg kunna hava för svaga ankare och att situationen kunde bliva farlig, om fartyget söker nödhamn, ankaret icke biter och fartyget driver i land. Men, mina herrar, de båtar, som det här gäller, hava varit i trafik säkert 20—30 år och vi hava icke hört talas om att deras ankaren varit för svaga. Man har dessutom maskinkraft till reds under sådana situationer o. s. v. Dessutom yttrade han, att fartygens ankare enligt den nya lagen skulle bliva tyngre, men det är väl en sak, som kan vara tvivelaktig, huruvida för alla dessa fartyg behövas så tunga ankaren. Det är ock en senare fråga, som icke har med diskussionen att göra. Mot detta ha emellertid rederierna icke gjort någon anmärkning, de vilja skaffa ankaren, och saken kan därmed få förfalla.

Lagförslag rörande dispens från föreskrift ang. sjövärdighetsbesiktning af fartyg.
(Forts.)

Så yttrade herr Lindley i det sammanhanget att det vore bäst att påskynda sjövärdighetsbesiktningen nu. Ja, herr Lindley, det innebär för en del av våra fartyg, att vi redan på grund av nuvarande bestämmelser få öka skansarnas utrymmen. Vi få öka dem nu, och 1920 komma de nya bestämmelserna och kräva ytterligare ändringsarbeten. Jag kan tala om, att en ändring av skansarna på ett dylikt fartyg kan uppgå till ett belopp av 20,000—30,000 kronor och taga 5 à 6 veckors tid i anspråk. Under denna tid kan man icke taga ut båtarna i trafik, så att man kanske får se litet praktiskt på saken och icke taga det fullt så teoretiskt.

Historien att man seglar på fläksvålar och brödkanter har jag icke hört, men jag har hört en historia om att man seglar på matroströjor; men dessa historier ha väl ungefär samma värde.

Vad Per Brahe beträffar, så har detta fartyg undergått sjövärdighetsbesiktning ganska nyligen. Jag vågar icke säga om det var 1917 eller 1918, men endera året var det enligt upplysningar, som jag erhållit från rederiet, och då ha nu gällande bestämmelser varit tillämpliga.

Jag ber att få rätta ett missförstånd som herr Gezelius gjorde sig skyldig till. Han sade att då nu ententefartygen komma hem, är det skäl att de få undergå sjövärdighetsbesiktning så fort som möjligt, och det är då lämpligt att de besiktigas enligt samma bestämmelser som gälla för passagerarfartyg. Men det må här påpekas att nu ifrågavarande lag gäller blott passagerarfartyg, och att någon ändring i sjövärdighetsbesiktningarna för lastfartyg aldrig varit ifrågasatt.

Slutligen ber jag få understryka ett uttalande, som professor Alexanderson hade, då han framhöll nödvändigheten av att redan nu tala om för redarna huru lång tid de hava på sig. Det är givet, att man måste lägga en viss planmässighet på sitt arbete, ty får man tidsfrist efter tidsfrist med ettårsintervaller eller korta intervaller, kan man icke planlägga arbetet.

Till sist vill jag säga, att vad kusttrafiken beträffar, blir förhållandet det att om man ifråga om denna trafik godkänner utskottets förslag och icke Kungl. Maj:ts, så måste vi göra betydande in-

Lagförslag rörande dispens från föreskrift ang. sjövärdighetsbesiktning av fartyg.
(Forts.)

skränkningar i vår kusttrafik för att på denna korta tid kunna hinna med vad som är avsett. Jag vill även anlägga en annan synpunkt, som jag tror kan anläggas. Det är svårt i landet att få kol. Järnvägarna drivas uteslutande eller åtminstone huvudsakligen med kol, men kusttonnaget drives i stor utsträckning med ved, och den farten kan således bedrivas ganska oberoende av koltillförseln utifrån, och därvid lär väl en del av bränslekommissionens ved få ganska god användning i den trafiken.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Greve S p e n s: Herr talman! Inom utskottet ställde jag mig till en början på samma sida som herr Lillienau och yrkade, såsom herr Lillienau då också gjorde, att utskottet skulle tillstyrka bifall till herr Thores motion. Sedan ärendet emellertid blivit bordlagt inom utskottet, och den upplysningen inhämtats från kommerskollegium, att passagerarfartygscertifikat för sådana fartyg varom här huvudsakligen är fråga, d. v. s. fartyg i kust- och kanaltrafik, alltid utfärdades att gälla för två år, och att de certifikat, som enligt den föreliggande kungl. propositionen skulle komma att utfärdas under år 1919, sålunda skulle komma att gälla i två år, samt att lagförslaget därför i själva verket innebure ett längre uppskov med sjövärdighetsbesiktningarna än herr Thore i sin motion synes hava ansett nödigt, skulle jag gärna hava biträtt Kungl. Maj:ts förslag. Men Kungl. Maj:ts proposition vann inom utskottet icke någon anslutning, och herrar Lillienau och Thore yrkade då bifall till herr Thores motion, ehuru de nu i sin reservation hava förordat bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Jag yttrade då i utskottet, att jag vid sådant förhållande icke ville motsätta mig majoritetens åsikt, som egentligen går så långt som herr Thore i sin motion ansett behöfligt. Enligt utskottets förslag skulle redarna hava tid på sig, såsom förut är sagt, att låta fartygen undergå sjövärdighetsbesiktning och verkställa reparationsarbeten därå intill början av år 1921, således under två à tre vårutrustningsperioder. Jag förklarade uttryckligen i utskottet, då jag gick med på utskottets förslag, att jag förutsatte att Kungl. Maj:t — därest det med hänsyn till varvens möjligheter och tillgången till materialier samt trafikanternas och redarnas intressen visade sig erforderligt att ytterligare utsträcka dispenstiden — i så fall skulle vid nästa års riksdag framlägga proposition därom. Således har jag en annan åsikt än herr Alexanderson nyss framhöll, då han önskade att den nya lagen skulle träda i kraft så fort som möjligt. I den nya lagen finnas nämligen en del bestämmelser, som verkligen äro sådana, att de behöva längre övergångstid. Denna längre övergångstid är till väsentlig del föranledd av exceptionella förhållanden.

Ett ytterligare skäl för mig, att ej motsätta mig utskottets förslag var den av utskottet åberopade bestämmelsen i 22 § 3 stycket, att fartygsinspektionens chefsmyndighet, där särskild anledning prövas vara för handen, äger förklara passagerarfartygscerti-

fikat giltigt för viss tid efter utgången av den tid, för vilken certifikatet eljest skulle gälla. Således finnes där en säkerhetsventil.

Efter den diskussion som här förts och de ytterligare upplysningar som framkommit från herrar Ericsons och Lillienaus sida — jag vill beklaga att herr Lillienau icke hade tillfälle att mera än en kort stund vara närvarande i utskottet, så att vi icke kunde där få så noggranna upplysningar från det hållet, som vi nog eljest skulle hava fått — anser jag mig emellertid böra rösta för reservationen.

Lagförslag rörande dispens från föreskrift ang. sjövärdighetsbesiktning av fartyg.
(Forts.)

Herr Gezelius: Herr Alexanderson karakteriserade nu föreliggande förslag som en kristidsförfattning och sade, att den är motiverad av extraordinära förhållanden vilka föranletts av kristiden. Detta kan jag också villigt erkänna; åtminstone i avsevärd grad kan denna författning sägas vara motiverad därav. Men är det väsentligen ur den synpunkten, lagförslaget bör bedömas, synes man ej böra säga så som herr Alexanderson: nu skall det föreläggas en viss dag för roderierna, nu skall det sägas ifrån en bestämd tid, då alla bestämmelser uti lagen komma att gälla. Huru lång tid en kristidsförfattning skall gälla bör ju bero av fortvaron av de förhållanden, som kunna motivera densamma. Hur önskligt det än vore att få en absolut säker gräns, bestämd för lagens giltighetstid, är det dock icke nödvändigt, att man gör det nu. Hur har det varit hittills med denna lag? Då riksdagen förut utsträckte tiden för 1914 års lags trädande i kraft, föreställer jag mig, att det icke var någon bestämd mening om, att det skulle bli fråga om ny utsträckning. Men nu säges det att tiden för fristen är för kort, sådan den av utskottet föreslagits, ehuru den kan sägas omfatta tre vårperioder, och detta är väl dock en tillräcklig tid för de fartyg, varom här huvudsakligen är fråga, kustångarna. Under sådana förhållanden är det befogat, då jag påpekade, att om förändrade förhållanden kunde motivera ytterligare ett uppskov, fanns den möjligheten öppen. Och då man har att röra sig med så osäkra faktorer som de, vilka här äro bestämmande, är det nödvändigt att här laga efter lägligheten, allt under förutsättning att man lägger 1914 års lag såsom norm för sitt ståndpunktstagande i denna fråga.

Herr Alexanderson sade vidare, att han åberopade sig på den sakkunnighet och auktoritet, som fanns i kommerskollegium. Jag ber då att få erinra kammaren om, att enligt propositionens referat av kommerskollegii utlåtande rörande denna sak av den $\frac{30}{2}$ 1918 har kommerskollegium yttrat, att möjligheten till vinnande av en sådan dispens för erhållande av passagerarfartygscertifikat, d. v. s. frihet från sjövärdighetsbesiktning, torde böra begränsas till ett eller ett par år. Sedan har kommerskollegium i sitt förslag till lagtext upptagit de två åren, men i motiveringen yttrar kollegium, såsom jag nämnde, »ett eller två år». Man kan här antaga olika förutsättningar, antingen den, att man menar, att lagen skall reellt träda i kraft efter två år eller den att man lämnar möjlighet att under ytterligare två år få certifikat, vilket skulle betyda olika tider för

Lagförslag
rörande
dispens från
föreskrift ang.
sjövärdighets-
besiktning av
fartyg.
(Forts.)

olika fartyg och innebära ett plus på ett eller två år. Detta är ett ur säkerhetssynpunkt skäligen otillfredsställande sätt för tillämpningen av sjösäkerhetsbestämmelserna.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen enligt därunder framkomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren, med avslag å vad utskottet hemställt, såvitt det skilde sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lindley* begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren, med avslag å vad första lagutskottet i sitt utlåtande nr 14 hemställt, så vitt det skiljer sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skall bifalla denna framställning oförändrad, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles vad utskottet hemställt.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 14.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående minskning av den för riksdagen avsedda upplagan av kommitté- och sakkunnigebetänkanden;

nr 34, angående vissa framställningar om pensioner och understöd; samt

nr 35, angående vissa Kungl. Maj:ts framställningar rörande pensioner och understöd jämte en i ämnet väckt motion.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Anmäldes och bordlades första lagutskottets utlåtanden:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet samt till lag om ändring i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse ävensom en i ämnet väckt motion; samt

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om rätt att förfoga över annan tillhöriga fondpapper.

Herr *Magnusson, Carl*, väckte en motion, nr 208, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskäligen hyresstegring m. m.

Motionen hänvisades till behandling av lagutskott.

Herr *Petrén, Alfred*, avgav en motion, nr 209, angående dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare, som åtnjuta pension från dövtumslärarnas pensionsanstalt.

Denna motion hänvisades till bankoutskottet.

Hänvisades till andra särskilda utskottet herr *Lindleys* denna dag väckta motion, nr 205.

Hänvisades till behandling av lagutskott de under sammanträdet avgivna motionerna nr 206, av herr *Ekman, Carl Gustaf*, och herr *Kvarnzelius*, samt nr 207, av herr *Lindhagen*.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att riksdagsmannen herr *F. Berglund* på grund av nervositet och överansträngning under den närmaste tiden är förhindrad att bevista riksdagen, intygas.

Stockholm den 31 mars 1919.

R. Grönquist,
legit. läkare.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,46 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 4 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades protokollen för den 29 nästlidne mars och den 1 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes

statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 79, i anledning av väckta motioner om ersättning åt ingenjören G. Ericsson för liten förlust vid uppförande av kasernetablissemang för Västgöta regemente;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i villkoren för statsunderstöd åt föreläsninganstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för två läroverkslärare att ingå på 1918 års avlöningsstat;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående be- myndigande för järnvägsstyrelsen att utgiva ersättning i anledning av järnvägsolyckan vid Getå; samt

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under titel utgifter för kapitalökning gjorda framställning om anslag för införande av genomgående tryckluftbroms vid statens järnvägar; ävensom

bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 84, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående minskning av den för riksdagen avsedda upplagan av kommitté- och sakkunnigebetänkanden.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående semester åt rektorerna vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter, ävensom en i ämnet väckt motion;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd till läroverksadjunkten P. E. F. Ågren; och

nr 45, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens för år 1920 femte huvudtitel; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny stat för statens veterinärbakteriologiska anstalt m. m.;

nr 44, i anledning av vissa i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition gjorda framställningar angående statens skogsförsöksanstalt m. m.;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts under punkt 83 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition framställda förslag angående anslag till specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring m. m.;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användning av besparingar, som uppkommit å vissa till styrelsens förskogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt disposition ställda anslag;

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av 1918 års avkastning av statens hästavelssfond;

nr 48, i anledning av väckt motion angående höjning av statsbidraget till jordbrukskassor;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av den Växjö domkyrka tillhöriga lägenheten Lekamensgårdet eller Kampen nr 2 i Växjö socken;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte av mark mellan kronan och aktiebolaget Skogaholms bruk;

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning i arvoden till avvitringslantmätare;

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående driftkostnader under år 1920 för egnahemslänefonden; och

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronans andel i Elinghems myr i Gottlands län.

Föredrogs, men bordlades änyo på flera ledamöters begäran första lagutskottets utlåtanden nr 15—17.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag får hemställa, att kammaren måtte besluta, att ärendet nr 1:o å dagens föredragningslista, första lagutskottets utlåtande nr 15, och ärendet nr 2:o, första lagutskottets utlåtande nr 16, måtte uppföras först bland två gånger bordlagda ärenden på morgondagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölis.

Herr *Schmidt* avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 210, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om arbetstidens begränsning.

Motionen hänvisades till andra särskilda utskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,11 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Rättelse

i första kammarens protokoll den 22 mars 1919.

Enligt meddelande från finansdepartementet har det i första kammaren avlämnade exemplaret av Kungl. Maj:ts proposition den 21 mars 1919 med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften oriktigt försetts med nr 388 i stället för nr 383. I följd härav böra de sifferbeteckningar rörande denna proposition, som i det tryckta protokollet för den 22 mars 1919 förekomma å sid. 41 rad 17 uppiifrån och å sid. 42 rad 21 uppiifrån, ändras till 383.
